

# OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi w połowie każdego miesiąca.

Redaguje

**Biuro Związku.**

Redakcja i Administracja

**Lwów, ulica Zyblikiewicza 1. 38.**

Prenumerata

roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia

70 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

**TREŚĆ:** Józef Kusz: Teorya o stosunku wartości ruchomych do nieruchomości w kasach oszczędności. — Odwrót w sprawie stosowania ustawy konwersyjnej. — Dodatki administracyjne. — W sprawie należnościowej. — Galicyjska Kasa oszczędności we Lwowie. — Zasady organizacji kredytu rękodzielniczego. — Nowość w formie zamknięć rachunkowych. — Środki zaradcze dla utrzymania ekonomicznej egzystencji dłużnika przy egzekucyjnej licytacji włościańskich posiadłości. — Notatki: W sprawie należności od dokumentów zwalnających częściowo z pod prawa zastawu. — Odpowiedzialność poczty za wkładki na rachunek czekowy. — Francuskie kasy oszczędności. — Ubytek losów. — Ruch wkładek za miesiąc kwiecień i maj. — Inzeraty.

## Teorya o stosunku wartości ruchomych do nieruchomości w Kasach oszczędności.

Napisał Józef Kusz.

I.

Wiadomo, że Ministerstwo spraw wewnętrznych przesłało okólnik z daty 17. maja 1909 L. 13.653. do podległych sobie władz krajowych w sprawie, aby przez rządowych komisarzy pouczono wszystkie w danym kraju Kasy Oszczędności — jak mają postępować w czasach krytycznych czyli niespokojnych, celem zapewnienia sobie potrzebnej gotówki.

Jedne kasy w państwie otrzymały ten okólnik wcześniej, drugie później, otrzymały go niektóre dopiero w styczniu roku bieżącego. Gdy okólnik zaś miał być wskazówką, co robić mają kasy w razie braku gotówki — przy runie na kasy — jakto było roku zeszłego na wiosnę — gdy anektowano Bośnię i Hercegowinę — jasna rzecz — że wykluczone jest — jakoby wskazówka miała się odnosić do zeszłorocznego runu — jako wypadku minionego — ma natomiast mieć znaczenie na przyszłość.

W okólniku powyższym chodzi o zapewnienie płynności wkładek w każdej kasie — oraz o likwidalność zobowiązań kasy w każdym czasie. Króciutko streścimy zapatrywanie zresztą także krótkiego okólnika w tej sprawie.

Okólnik ku temu widzi dwie drogi. Jedną to stosunek wartości nazwanych ruchomymi do wartości nazwanych nieruchomymi. Okólnik przeciwstawił wartości przez siebie nazwane ruchomymi — wartościom nazwanym nieruchomymi. W stosunku ich przez siebie podanym 30 : 70 widzi drogę do zapewnienia likwidalności wkładek i innych zobowiązań w czasach złych — (tem więcej w dobrych) — zaznaczając, że stosunek ten jest wzięty z doświadczenia i że konkretnie postawione cyfry wyrażają minimum odpowiedniego stosunku.

Druga droga to wskazanie na możliwość reeskontowania weksli — oraz lombardowania walorów.

Weksle mają pochodzić z portfelu weksli już przez Kasę Oszczędności zeskontowanych i zład zdaje się nazwa „reeskontu“. (Dla kasy jest to zwykły bierny eskont weksli). Walory mają być własnością kasy.

Okólnik kładzie silny nacisk na to — aby wszędzie i zawsze dopilnować ściśle stosunku podyktowanego co do wartości ruchomych i nieruchomości — jakoteż na to — aby każda kasa — która nie ma statutowo dozwolonego reeskontu weksli oraz biernego zastawu walorów — o to zezwolenie w najkrótszym czasie się postarała. Podano wreszcie treść takiego upoważnienia statutowego i dla przyspieszenia załatwienia — upoważniono nadto władze krajowe (nie Wiedeń) do zatwierdzenia nowego przepisu statutowego.

To krótka treść. Jak krótka — tak bardzo poważna dla nas — uprzytomniwszy sobie czasy zeszłoroczne — którym daleko było jeszcze do gorszych i najgorszych. O tym okólniku chcę pomówić szerzej. Kwestya bowiem — o którą chodzi — jest nim zaledwo dotknięta.

Ta kwestya przy dzisiejszym rozwoju kas, wybijając się poczyna na pierwszy plan ich życia. Nigdy zaś dotąd przez nikogo z kół bezpośrednio interesowanych nie była, ani dokładnie postawiona — ani dostatecznie zbadana, ani do rezultatu końcowego doprowadzona. Mówili o niej inni — bezpośrednio nie interesowani — dorywczo, pobieżnie, ułamkowo, powierzchownie. Nie mam pretensyi do wyczerpania jej — ale choćby szkicowo i praktycznie chciałbym wskazać — o co tu właściwie chodzi. Dlatego trzeba się w niej koniecznie rozpatrzyć. Kwestya ta wybiega daleko poza ramy okólnika. Dzielę zaś przedmiot na dwie główne rzeczy. Pierwsza zajmie się stosunkiem pretensyj Kas Oszczędności — druga zaś kwestyą zaopatrywania kas w potrzebną dla nich gotówką.

II

W sprawie stosunku wartości nieruchomości do wartości ruchomych — czy odwrotnie — mieszczących się wśród pretensyj każdej kasy — samo nazwanie tych wartości — i przeciwstawienie ich sobie, uważam za mało szczęśliwe. Wolałbym już może nazwę „łatwo zamienne“ i „trudno zamienne“ — gdyby to odpowiadało ilości wartości posiadanych przez kasy w aktywach przy dzisiejszych warunkach techniki finansowej. Jednak ani tamta nazwa ani ta, tej istocie dziś nieodpowiada — tak samo, jak przeciwstawianie ich sobie podobne — jakie robi okólnik. To

może było usprawiedliwione w dosyć od nas odległej przeszłości.

W sprawie stosunku zabrała już głos zeszłego roku wiedeńska „Sparkassenzeitung“. „Oszczędność“ następnie zwróciła uwagę kół interesowanych na tę kwestyę dając przedruk artykułu w języku polskim (nr. 10. z r. 1909). — Nie z okazji okólnika wypowiedziała się „Sparkassenzeitung“ ze swem zapatrywaniem. Zabrała głos z innej lubo podobnej okazji. Przypadek atoli chciał — że odnośnie do sprawy stosunku określonego przez okólnik — wypowiedziała się ona tak — jakby właśnie o tym okólniku pisała. Powtarzać znanej rzeczy tu nie będę. Zaznaczę tylko że każdym słowem uderza ona nader trafnie w treść okólnika odnośnie do stosunku — o którym mowa. Uznanie należy się „Oszczędności“, że zwróciła uwagę na ten tak trafny i zdrowy sąd i tę tak rzeczowo usprawiedliwioną krytykę.

Krytyka ta niewątpliwie wykazała — że płynność wkładek i likwidalność zobowiązań kasy — nie zależy wcale od stosunku wartości ruchomych do nieruchomości — i że wypłacalność kasy leży owszem w wysokim stopniu w potępionych przez okólnik wartościach nieruchomości.

Wykazała krytyka — że podany przez okólnik stosunek, którego zbawcza siła ma się poczynać dopiero od minimum 30 : 70 — nie ziszcza swego zadania jako fakty okazały. Ani u ogółu kas — ani u ogółu obrotów — tudzież — że przy zmienności tych obrotów — nigdy on w swej formułce utrzymać się nie da. Tyle wykazała krytyka tamta. Ja zaś do tego wszystkiego dodać muszę — że przy stosowaniu ślepego a ściśle tego szablonu do ogółu kas — grozi kasom — szkodą i że stosowanie ślepego a ściśle poprowadzić musi kasy do wynaturzenia się. Postaram się o umotywowanie mego zapatrywania.

Należy tu zważyć — że to — co rzekomo jak okólnik powiada — pochodzi z doświadczenia — jest wzięte z ogółu kas drogą statystyki — obejmującej wszystko.

To wszystko następnie drogą przecięcia dało pewien rezultat. Ten rezultat zaś ma się praktycznie do konkretnego życia jednostki kasowej zawsze tak jak teoria do praktyki jak coś — co się wzięło na los szczęścia — trafu — przypadku i przystowania się do konkretnego wypadku. — Tu może tylko przypadek zrzucił, że teoria pokryje się z praktyką. Jednak skoro tu nie może chodzić o przypadek ale o regułę — nie można rezultatu z przecięcia tj. abstraktu — stosować do konkretnego, praktycznego wypadku na ślepo — na chybił trafił.

Z innych dziedzin życia wiadomo — że każdą centralizację każdy szablon — cechuje i warunkuje pewien niedorost siły myślowej. Nie jest inaczej i w tej dziedzinie. Mamy tu przed sobą taki sam niedorost siły myślowej, która w braku zdrowego patrzenia na rzeczy w praktyce, „wszystko usiłuje wgnieść w szablone.“  
(C. d. n.)

## Odwrót.

### W sprawie stosowania ustawy konwersyjnej.

W numerze poprzednim przedstawiliśmy próby władz skarbowych, dokonywane celem uniemożliwienia korzystania z ulg należnościowych przy konwersjach w myśl ustawy z dnia 22 lutego 1907 Dz. p. p. Nr. 49, a to w tych wypadkach, gdzie kasa oszczędności w skryptach dłużnych ma zastrzeżenie, że kapitał jest zaraz płatny, jeżeli dłużnik w terminach ustanowionych nie wykaże się wobec kasy, że procenta i spłaty na kapitał z pożyczek, poprzedzających pożyczkę kasy zostały zapłacone i że na nie-

ruchomościach danych w kasie w zastaw nie ciężą żadne niezapłacone podatki, daniny lub należności.

Tego rodzaju wypadki odmówienia ulg podatkowych trafiły najprzód miejską kasę oszczędności w Pradze, a niedługo potem kilka innych kas oszczędności, władze skarbowe zaś, jak to w nakazach płatniczych wspomniano opierały się na tem, że zastrzeżenie powyżej wspomniane nie jest zastrzeżeniem po myśli § 5 al. 1. ustawy z dnia 22 lutego 1907 Dz. p. p. Nr. 49, a nadto nie jest ono zawarte ani w statutach miejskiej kasy oszczędności w Pradze ani w regulatywie o kasach oszczędności.

Podjęte zaś do tego rodzaju praktyki miało dać władzom skarbowym orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 27 listopada 1906. L. 12.458 (Budw. 4.918 F.) i orzeczenie to wykorzystała w kierunku fiskalnym aż nadto gorliwa pierwsza instancja skarbowa w Pradze na podstawie tej, że w niem powiedziano, że zastrzeżenia naprowadzone w § 5 rozporządzenia wykonawczego do dawniejszej ustawy konwersyjnej na wypadek niedopełnienia umowy, mogą się odnosić tylko do essentialiów długu t. j. umowy o pożyczkę w myśl § 6 ustawy z dnia 9 marca 1889 Dz. p. p. Nr. 30, a zatem do niespełnienia obowiązku zapłacenia kapitału lub odsetek (§ 983 i 984. ust. cyw.) nie zaś na wszystkie poboczne zastrzeżenia jakiegokolwiek rodzaju, a więc też i zastrzeżenie wyżej wspomniane o które się rozchodzi, nie może być zaliczone pomiędzy zastrzeżenia z § 5. al. 2 rozporządzenia wykonawczego.

Miejska kasa oszczędności w Pradze nie mogąc uważać zapatrywania tego za prawidłowe i słuszne oraz ze względu, że przez cały czas dawniejszy ani w jednym z niezliczonych wypadków zastrzeżenie wspomniane nie było przez władze skarbowe uważane jako przeszkoda w uzyskaniu ulg należnościowych, wniosła rekurs przeciw wszystkim nakazom zapłaty, prócz tego zwróciła się do ministra skarbu z odpowiedniemi przedłożeniami, do kół poselskich z osobnem podaniem, a nadto poruszyła izby notaryalne i adwokackie, korporacje i wszystkie nie tylko czeskie ale i w innych krajach instytucje kredytowe, które w uchyleniu tej nowej praktyki skarbowej mogłyby mieć interes.

Podanie nie było bez rezultatu, nie dawno bowiem otrzymała miejska kasa oszczędności w Pradze reskrypt ministerstwa skarbu z dnia 10 kwietnia 1910. L. 22.217 intymowany teje kacie przez krajową dyrekcję skarbu w Pradze, który dosłownie podajemy z tego względu, że może on się przydać także i naszym kasom oszczędności, zwłaszcza tym, które udzielają pożyczek hipotecznych na drugie miejsce i które w swoich skryptach dłużnych mają podobne zastrzeżenie.

Reskrypt ten opiewa:

„Miejska kasa oszczędności w Pradze przedłożyła w dniu 23 marca 1910. bezpośrednio c. k. Ministerstwu skarbu podanie z dnia 19 marca 1910, w którym się użala, że jej przy konwersjach odmówiono ulg należnościowych z ustawy z dnia 22. lutego 1907 Dz. p. p. Nr. 49., ponieważ w skryptach dłużnych zastrzeżoną była płatność pożyczek na wypadek, gdyby dłużnik nie wykazał się, że uiszczył spłaty z długów hipotecznych, pożyczkę kasy poprzedzających lub na wypadek, gdyby na nieruchomościach kacie w zastaw danych ciążyły niezapłacone podatki lub należności. W sprawie tej c. k. Ministerstwo skarbu reskryptem z dnia 10 kwietnia 1910 L. 22.217 oznajmiło c. k. Dyrekcji skarbu co następuje:

C. k. ministerstwo skarbu zajmuje zasadnicze stanowisko, że prawne zapatrywanie, zawarte w uchwa-

le c. k. trybunału administracyjnego z dnia 27 listopada 1906 L. 12.458 (reskrypt c. k. ministerstwa skarbu Nr. 1093) Budw. 4.918 F. względem interpretacji § 5. rozporządzenia wykonawczego z dnia 17 marca 1889. Dz. p. p. Nr. 31. do dawniejszej ustawy o konwersjach ma także ważność przy interpretacji § 5. al. 1. pierwszego zdania ustawy o konwersjach z dnia 22 lutego 1907 Dz. p. p. Nr. 49, że więc zastrzeżenia tego rodzaju, jakie były w miejskiej kasie oszczędności umówione, są przeszkodą w przyznaniu ulg konwersyjnych.

Dlatego też wydało ministerstwo skarbu w jednym wypadku, gdzie się rozchodziło o zastrzeżenie płatności takiego samego typu, a który znajdował się już w stadium rekursu ministerialnego, reskrypt odmawiający. Tem samem miała być dana trybunałowi administracyjnemu sposobność zajęcia stanowiska w tej sprawie. Przeciw reskryptowi odmawiającemu wniesiony został rzeczywiście rekurs, należy więc wyczekiwać załatwienia c. k. trybunału administracyjnego.

Jednakże z podania pragskiej kasy oszczędności c. k. ministerstwo skarbu zauważyło, że nie tylko w tej kasie, lecz także i w innych zakładach konwertujących od dawna zastrzeżenia powyższego rodzaju umieszczono bez przeszkody w formularzach skryptów dłużnych i że więc, gdyby prawne stanowisko wyprowadzone z analogii reskryptu umieszczonego w dzienniku rozporządzeń ministerstwa skarbu, powszechnie i nagle zajęto, w takim razie zakłady te przy zawieraniu interesów konwersyjnych miałyby znaczne trudności, gdyby im dodatkowo a nie spodzianie przypisano nowe należności.

Z uwagi na tę okoliczność chce ministerstwo skarbu aż do czasu, gdy trybunał administracyjny zajmie stanowisko w sprawie zaczepionych zastrzeżeń „ustanowić termin przejściowy“ a to mianowicie w tym celu, by daną była konwertującym zakładom możliwość w danym razie dotyczące formularze skryptów dłużnych dostosować do wyżej wspomnianej interpretacji § 5. al. 1. pierwszego zdania nowej ustawy o konwersjach.

W tym też celu rozporządziło c. k. ministerstwo skarbu, by aż do wspomnianego terminu, w każdym zaś razie do końca czerwca 1911 zatrzymano praktykę wedle dawniejszej ustawy konwersyjnej stosowaną przed opublikowaniem wspomnianego orzeczenia trybunału administracyjnego.

Wedle tego nie ma się odmawiać ulg konwersyjnych wedle ustawy z 22 lutego 1907 Dz. p. p. Nr. 49. choćby w skryptach dłużnych pomieszczone były warunki płatności, któreby wychodziły poza niedopełnienie istotnych z umowy świadczeń, przyczem zupełnie na tem nie zależy, czy zastrzeżenia takie znajdują się w statutach względnie w organizacyjnych przepisach, zatwierdzonych przez władze państwowe.

Przy tem naturalnie się przypuszcza, że zastrzeżenia te są umówione, co ma miejsce wtedy, gdy dłużnik w umowie obowiązuje się do wykonania lub zaniechania czegoś, w przeciwnym wypadku wierzyciel jest uprawniony pożyczkę także przed upływem sześciu lat wypowiedzieć lub zażądać jej zwrotu. Oczywiście dla uzyskania ulg należnościowych nie są przeszkodą takie zastrzeżenia, które wierzycielowi dają prawo żądania zwrotu na wypadek, gdyby nie były spełnione istotne części umowy pożyczkowej (niezapłacenie kapitału i odsetek).

C. k. urząd wymiaru należności w Pradze odwołuje więc odmowy w przyznaniu ulg należnościowych, zarządzane tylko z powodu wspomnianych zastrzeżeń, a to we wszystkich wypadkach jakie zasły

co do miejskiej kasy oszczędności w Pradze i zarządza dodatkowe odpisanie dotyczących należności, względnie zwrot tychże o ile zostały już uiszczone. W wypadkach gdzie rekursy znajdują się już u wyższych instancjach, zwrot lub odpisanie nastąpią po nadejściu odnośnych aktów.

W ocenie wszystkich innych, w niniejszym reskrypcie nie wspomnianych zastrzeżeń co do wypowiedzenia, płatności i żądania zwrotu, ze stanowiska należnościowego nie nastąpiła żadna zmiana.

Wreszcie wzywamy Szanowną kasę oszczędności, aby w interesie własnym, by ewentualnie jaki wypadek nie został przeoczony, podała te przypisy należnościowe (z podaniem pozycy i tutęjszego nakazu zapłaty i nazwiska dłużnika) o które się sprawa toczy, gdzie odmówione zostały ulgi należnościowe tylko z powodu zastrzeżeń tyczących się długów hipotecznych pożyczkę konwersyjną poprzedzających, a nadto te przypisy należnościowe, przeciw którym żaden rekurs nie został wniesiony“.

Rezultat akcyi miejskiej kasy oszczędności w Pradze w ministerstwie i interwencya poselska nie jest jeszcze zupełnem zwycięstwem, na każdy sposób na razie przynajmniej uchylono największą szorstkość nowej praktyki władz skarbowych, leżącą w tem, że po upływie trzydziestoletniego okresu, przez który to czas tego rodzaju zastrzeżenia nie były uważane za przeszkodę w przyznaniu ulg konwersyjnych, nagle koła konwertujące miałyby być obciążone nowymi ciężarami należnościowymi, choć mogły w pełnem prawie polegać na tem, że wobec długoletniej dawniejszej praktyki nie doznają przeszkód w uzyskaniu ulg należnościowych.

Nie pozostaje na razie nic innego jak dalsza walka, by ustalić zapatrywanie, że wspomniane zastrzeżenia są zastrzeżeniami umownymi, i że należą przeto do zastrzeżeń, które w myśl ustawy nie stanowią przeszkody w uzyskaniu ulg należnościowych. Walka ta nie będzie wprawdzie lekką z uwagi na to, że trybunał administracyjny już uległ w niektórych zasadniczych kwestyach dążeniom władz skarbowych, spodziewać się jednak należy, że w tym wypadku prawo i sprawiedliwość zwycięży wbrew apetytom fiskalistów.

Stanowcze, energiczne wystąpienie miejskiej kasy oszczędności w Pradze zasługuje na wszelkie uznanie i byłoby bardzo do życzenia aby i nasze kasy w Galicyi, które również uciskane są przez władze podatkowe i skarbowe w każdym wypadku, choćby szło o najdrobniejszą kwotę, broniły się i praw swoich dochodziły.

## Dodatki administracyjne.

Wskutek reskryptu c. k. ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 10. maja 1909 L. 15.987 zażądało c. k. Namiestnictwo za pośrednictwem komisarzy rządowych od kas oszczędności wyjaśnienia, czy pobierają one od swoich dłużników przy pożyczkach hipotecznych, gminnych, zaliczkach na zastaw papierów wartościowych, eskoncie weksli oprócz odsetek także i dodatek na koszt administracyjne (Regiebeiträge) w danym razie w jakiej wysokości a to osobno przy każdym dziale lokacyjnym oraz na czem opiera się pobór tego dodatku na koszt administracyjne, mianowicie czy na przepisie statutu kasy oszczędności, regulaminie zatwierdzonym przez c. k. Namiestnictwo, uchwale Wydziału lub Dyrekcyi kasy, wreszcie czy prawo poboru tego dodatku administra-

cyjnego przy pożyczkach hipotecznych i gminnych' w ogóle wierzytelnościach ubezpieczonych dokumentem zastrzeżone jest we właściwych skryptach dłużnych. Kasom, które faktycznie dodatek administracyjny pobierają polecił Namiestnictwo, by w sposób prawidłowy, statutem przepisany postarały się o uzupełnienie statutu kasy dodatkiem uprawniającym ją do poboru dodatku administracyjnego w pobieranej dotąd wysokości. Ponadto żąda Namiestnictwo, by prośbę o zmianę statutu, do której dołączyć należy oprócz urzędownie uwierzytelnionego odpisu dotyczącej uchwały, także ostatnie zamknięcie rachunków i wykaz ile wynosiła rocznie ogólna suma pobranych dodatków administracyjnych w ostatnich ubiegłych pięciu latach, wniesiono najpóźniej do końca lipca, — bo w razie niezastosowania się do tego wezwania w powyższym terminie dalszy pobór dodatku administracyjnego będzie przez c. k. komisarza rządowego wstrzymany.

Forma i treść tego najnowszego reskryptu każą się domyślać, że chodzi tu znowu o dokuczenie kasom oszczędności.

Przedewszystkiem zauważyć należy, że zdanie ministerstwa, by prawo kasy do pobierania dodatku administracyjnego w pewnej stałej, z góry oznaczonej wysokości, pomieszczone było w statucie, jest zupełnie bezprzedmiotowe, choćby tylko dlatego, że prawo to znajduje się w statutach niemal wszystkich kas oszczędności.

Statut wzorowy w § 6 postanawia: Zysk administracyjny stanowi nadwyżka jaka się okaże z interesów w myśl statutowo przeprowadzonych (§ 25) i z innych dochodów administracyjnych, po potrąceniu należącego się wkładającym procentu jakoteż procentu od procentu i po opędzeniu kosztów administracji. „Der Verwaltungsgewinn besteht aus dem Betrage, welcher nach Abzug der den Einlegern gebührenden Zinsen und Zinseszinsen und der Kosten der Anstalt an Interessen von den statutarischen Geschäften (§ 25) und aus der sonstigen Verwaltung erübrigt.

W obec tego postanowienia jest rzeczą więcej niż wątpliwą, czy potrzebne jest w statucie pomieszczenie jeszcze jakiegoś osobnego, specjalnego postanowienia uprawniającego kasę do pobierania dodatku administracyjnego. Jest to tem bardziej zdaje się zbyt czynnem, że i § 2 i § 22 regulatywu przewidują sposób pokrycia wydatków administracyjnych.

Dziwniejszą atoli w tej sprawie jest następująca okoliczność. Jedna z austriackich kas oszczędności przed paru laty wniosła podanie o uzupełnienie statutu, dodatkiem uprawniającym tę kasę oszczędności do pobierania dodatku administracyjnego od pożyczek hipotecznych. Nie wchodzimy w to, czy kasa potrzebowała starać się specjalnie o uprawnienie do poboru takiego dodatku, czy nie, konstatujemy tylko fakt. Na podanie to o zmianę statutu ministerstwo reskryptem z dnia 24. listopada 1905 L. 51456, oświadczyło, że ustęp co do pobierania dodatku administracyjnego nie nadaje się do przyjęcia do statutu kasy oszczędności, lecz tylko do regulaminu, podlegającego z twierdzeniu namiestnictwa.

Wzmiankowana wyżej kasa oszczędności na razie zadowolniła się tem załatwieniem, z niewiadomych atoli powodów Wydział tejże kasy postanowił w dwa lata później a więc w r. 1907 wnieść znowu podanie o zmianę statutu w tym kierunku, by kasie wolno było pobierać dodatek administracyjny a) przy pożyczkach hipotecznych, b) na zastaw papierów, c) przy eskoncie weksli i d) przy pożyczkach komunalnych.

I wówczas na to podanie ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 20. września 1907 L. 31705 orzekło, że proponowanych dodatków do postanowień statutu nie może zatwierdzić, gdyż ujawniona w tychże dodatkach tendencja do uzyskania wyższych zysków, kosztem dłużników, nie stałaby w zgodzie z ustawowem zadaniem kasy oszczędności.

Przeciw temu reskryptowi kasa oszczędności wniosła zażalenie do trybunału administracyjnego, który orzeczeniem z dnia 10. marca 1909 L. 2204\*) orzekł, że kasy oszczędności w pierwszej linii mają dbać o interes wkładających, że w interesie tych wkładających swe oszczędności leży, by wydatki administracyjne były pokrywane nie tylko z procentów od pieniędzy wypożyczonych, lecz także z innych źródeł, w takim bowiem razie zwiększa się możliwość wyższego oprocentowania wkładek, co bezprzecnie chyba leży w interesie właściwych uczestników kasy oszczędności, tj. wkładających.

Mamy więc przed sobą trzy rozmaite poglądy: raz ministerstwo, nie kwestyonując wcale prawa poboru dodatku administracyjnego i orzeka, że prawo to nie ma być w statucie zastrzeżone, lecz tylko w regulaminie, drugi raz orzeka ministerstwo, że dodatek administracyjny w kasach oszczędności nie jest dopuszczalny bo maskuje podwyżkę procentu, Trybunał administracyjny zaś nie rozstrzygając kwestyi, czy prawo pobierania dodatku administracyjnego należy do statutu czy regulaminu, orzeka, że dodatek administracyjny w kasach oszczędności nie tylko jest dopuszczalny, ale nawet pożądanym, bo przyczynia się do podwyżki procentów od wkładek.

Z zapatrywaniem, że prawo i wysokość dodatku administracyjnego nie należy do statutu tylko do regulaminu możnaby się zgodzić, — bo § 6 statutu wzorowego daje kasom to uprawnienie, wysokość zaś tego dodatku powinna być unormowaną, odpowiednio do stosunków lokalnych i czasowych, — a to może się stać przez pomieszczenie odnośnych postanowień w regulaminie.

Z zapatrywaniem zaś, że dodatek administracyjny w kasach jest niedopuszczalny, bo jest tylko maskowaniem podwyżki procentu absolutnie zgodzić się nie można. Czy rzeczywiście dodatek administracyjny pobierany przez kasę jest podwyżką procentu, czy ma on na celu zwiększenie zysków kasy?

U nas w Galicyi przynajmniej nie można tego powiedzieć o dodatku administracyjnym, bo gdzie jak gdzie, ale u nas niema on na celu zwiększenia zysków, lecz co najwyżej służy on do pokrycia tych wydatków nadzwyczajnych, jakie kasy oszczędności ponoszą w interesie samych dłużników. W kraju, gdzie ludność jest mało oświeconą, gdzie jest znaczny procent analfabetów, gdzie pojęcia i wiadomości o formach aktów prawnych są mało rozwinięte, zwłaszcza wśród niższych klas ludności, — kasy oszczędności spełniają w interesie dłużnika cały szereg czynności, — do których nie są wcale obowiązane: same badają tabulę, same wygotowują pisma, układają podanie, dostarczają mu wzorów, druków, pouczeń itd. ito. jednym słowem spełniają za dłużnika tyle różnorodnych czynności, że gdyby je dłużnik sam miał spełniać, bez pomocy kasy i jej wskazówek, chcąc otrzymać pożyczkę, musiałby ponieść kilkakrotnie większy wydatek, tytułem kosztów, niż wynosi dodatek administracyjny. Kasy oszczędności oszczędzają więc dłużnikom kosztów tak przy staraniu się o pożyczkę jak i w czasie trwania pożyczki, bo one pamiętają o terminach płatności rat, przypominają je dłużni-

\*) Patrz „Oszczędność“ Nr. 6 i 7 z r. 1909.

kom — a to wszystko przecież połączone jest ze znacznymi kosztami, do ponoszenia których kasa oszczędności z samego tytułu pobierania procentów nie jest obowiązana.

Kasy większe, mające siedzibę w większych miastach, wśród klienteli oświeczonej wcale nie pobierają dodatku administracyjnego lub tylko w jakiejś minimalnej wysokości, — te bowiem kasy mniej mają tych rozmaitych nadobowiązkowych czynności, kasy mniejsze, prowincjonalne muszą tym nieznacznym dodatkiem administracyjnym pokryć dosyć znaczne nadzwyczajne wydatki poczynione tylko w interesie dłużnika.

Ze dodatek administracyjny kas ma tylko na celu pokrycie tych nadzwyczajnych kosztów dowodzi także i ta okoliczność, że oznaczenie wysokości procentu pobieranego od wkładek pozostawił rząd w swej łaskawości samej kasie (§ 41. ust. 2 wzor. stat.) kasa więc, jeśliby chciała, mogłaby od pożyczek oznaczyć i wyższy procent, w którymby się zmieścił także ten dodatek administracyjny i w ten sposób mogłaby swe zyski zwiększyć. — Przy podwyżce atoli procentu dłużnicy wyszliby gorzej, a to choćby z tego powodu, że nawet w tym razie, gdyby kasa mogła zniżyć procent pobierany od pożyczek, nie zrobi tego ani z ochotą, ani w jednej chwili, bo z jednej strony, zwłaszcza przy pożyczkach hipotecznych, połączone to jest z pewnymi dość znacznymi trudnościami manipulacyjno technicznymi (zmiana planów umorzenia), z drugiej strony na wypadek pogorszenia się stosunków pieniężnych powrót do pierwotnej stopy procentowej wywoła u dłużników pewne niezadowolenie. A zresztą takie częste zmiany stopy procentowej w kasach oszczędności wcale nie są pożądane. Jeśli stosunki zmieniają się na lepsze, jeśli kasa widzi, że bez strat może zaprzestać na jakiś czas pobierania dodatku administracyjnego, może tę zmianę wprowadzić każdej chwili, bez trudności z jakimi połączona jest zmiana stopy procentowej a z pogorszeniem się stosunku może znowu ten dodatek wprowadzić.

Z tych więc powodów jest o wiele rzeczą racjonalniejszą, aby (nie prawo, bo ono jest w §. 6. statutu lecz) wysokość dodatków administracyjnych unormowaną była w regulaminie ale nie w statucie, gdyż każda zmiana co do dodatków administracyjnych musiałaby powodować zmianę statutu co połączone jest i z kosztami i trudnościami.

## W sprawie należyciowej.

Jeżeli dłużnik w dokumencie cesyjnym uznaje dług i równocześnie zgadza się na podwyżkę stopy procentowej, w takim razie od tego ostatniego oświadczenia nie należy się należyci skalowa.

Pisemnem dokumentem sesyjnym i o ustanowieniu zastawu z daty Vöklabruch 15 listopada 1906 Mateusz N. odstąpił przysługującą mu na podstawie kontraktu kupna z dnia 16 sierpnia 1906 i 30 sierpnia 1906 przeciw Henrykowi K. przysługującą i zainstalowaną cenę kupna K. 9000. — wraz z  $3\frac{1}{2}$  wzgl. 4% odsetkami, podobnie Teresa H. cesją z dnia 28 sierpnia 1906 przysługującą jej na mocy skryptu dłużnego zainstalowaną pretensję K 2000 — i 4% odsetkami w resztującej kwocie K 1900. odstąpiła Annie Sch. i obie te cesje praw zastawu zostały zainstalowane. — Dłużnicy cesyi Henryk K. i małżonkowie Michał i Franciszka P. przyjęli te cesje do wiadomości i zobowiązali się od odstąpionych kwot zamiast  $3\frac{1}{2}$  wzgl. 4% opłacać Annie Sch.  $4\frac{1}{2}$ %. — To podwyższenie stopy procentowej zostało zainstalowane, a ponadto co do pierwszej pretensyi K 9000., — z pobocznymi należyciami ustanowiono kaucję K 200.

Władza skarbowa od powyższych cesyj pretensyi K 9000. — i K 1900., od uznania długu i zobowiązania się do opłaty wyższego procentu po myśli §§ 1 — 4, 39, 61, 68 poz. tar. 3 i 101 A. p, ust. należyciowej wymierzyła należyci wedle skali II i oświadczyła że umowy zawarte między cesjonaryszką a dłużnikami w tych obu cesjach zmieniających dotychczasowe oprocentowanie i prawo zastawu, stanowią nowe ukształtowanie się stosunku dłużnego, wychodzące poza ramy § 34 f. ust. należ. wolne od należyci uznanie względnie potwierdzenie długu, które podlega należyci wedle skali II. Reskryptem z dnia 20 września 1908. L. 8925 oznajmiło ministerstwo, że z przypisanej należyci 100 koron odpisano K 99.66 ponieważ przy wymiarze należyci ma być uwzględnioną tylko stypulacja  $3\frac{1}{4}$  wzgl.  $\frac{1}{4}$  % wyższych odsetek od ceny kupna 9000 koron, gdyż powstanie tej pretensyi w swoim czasie nie podlegało należyci. Tę należyci należy wymierzyć po myśli § 1. ust. z 9, marca 1889. Dz. pp. Nr. 30 i po myśli § 35 ust. należ., poz. tar. 101 A. u. wedle skali II, a ponieważ dla wspomianej pretensyi jest zastrzeżone kwartalne wypowiedzenie, przeto wedle § 16 lit. e) ust. należ. trzykrotna wysokość w dyferencji procentach wynoszącej K 67.50, a zatem kwota K 202.50 ma służyć jako podstawa do wymiaru należyci — Od tej kwoty należyci wynosi K 1.26 tak, że wobec pierwotnie uiszczonej należyci w kwocie K 1., — należy się jeszcze 26 h., a z podwyżką 8 h, należy się jeszcze 34 h. — Strona żaląca się nie zadowolniła się atoli zupełnie odpisaniem kwoty K 99.66 lecz zażądała uchylecia całego przypisu i zwrotu kosztów,

Przy rozpatrywaniu żałalenia okazało się, że kwestya czy odnośnie do uznania pretensyi K 9000 zawartego w cesyi z 15 listopada 1906., ma być jaka osobna należyci wymierzona, nie wchodzi w rachubę, gdyż odrośna należyci przez ministerstwo została odpisana. — Może się tylko o to rozchodzić, czy od podwyżki procentów ma być uiszczona jaka należyci skalowa. — Taka atoli należyci nie ma żadnego uzasadnienia w ustawie, ponieważ tylko sam interes, bez względu na procenta podlega należyci, od samego tylko przyrzeczenia wyższych procentów nie można żądać należyci skalowej; stała należyci w wysokości K 1. — i tak została uiszczona. Z tych powodów zacepione orzeczenie, jako w ustawie nie uzasadnione zostaje zniesione.

## Galicyjska Kasa oszczędności we Lwowie.

W Piątek dnia 3 czerwca b. r. odbyło się przy dość słabym komplecie Walne Zgromadzenie członków Towarzystwa galicyjskiej kasy oszczędności. Obrady zagał prezes Towarzystwa p. Stanisław Niezabitowski a poświęciwszy słowa serdecznego wspomnienia zmarłym w ubiegłym roku Członkom Towarzystwa śp. Jarosławowi Kułaczkowskiemu, b. dyrektorowi Towarzystwa ubezpieczeń Dniester i śp. Stanisławowi Prokopowiczowi, wiceprezydentowi gal. dyrekcji skarbowej, udzielił głosu referentowi Wydziału p. Pierożyńskiemu.

P. Pierożyński przedłożył Zgromadzeniu sprawozdanie dyrekcji kasy oszczędności z zamknięcia rachunków za rok 1909. treści następującej.

Przedkładamy Szanownemu Wydziałowi zamknięcie rachunkowe za rok 1909 a 66-ty rok istnienia Galicyjskiej Kasy oszczędności.

Rok 1909, rozpoczęliśmy pod znakiem widma wojny — co też po wszystkich instytucjach finanso-

wych — a przedewszystkiem we wszystkich kasach oszczędności całego państwa wywołało znaczne podjęcie kapitałów wkładowych.

W Galicyjskiej Kasie oszczędności w dniu 19 lutego 1909, stan złożonych kapitałów na książeczki wynosił 88, 954.079·29 koron, od tego dnia aż po dzień 27 marca 1909. wypłaciliśmy ponad wpływ z wkładek 4,170.014 K. 09 h. Po 28. marca 1909, t. j. z chwilą zażegnania grozy wojennej, publiczność wkładająca z całym zaufaniem składała napowrót swe oszczędności — tak, że w drugiej połowie maja 1909, posiadaliśmy cały poprzednio wycofany kapitał.

Bank austro-węgierski przez cały rok 1909 pobierał od reeskontu weksli 4% od lombardu 4 1/2 % — 5%.

Galicyjska Kasa oszczędności opłacała od wkładek na książeczki przez cały rok 4%, oraz podatek rentowy.

Stan wkładek z 1. stycznia 1909. 87,091.432·54 K.  
w r, 1909, włożono 50,968·240·48 K.  
odebrano 48,459 161·72 „  
włożono więcej; 2,479.078·76 K.  
89,570.511·30 K.

w odsetkach nieodebranych i do kapitału dopisanych 3,295·756· „

Stan kapitału na 99 446 książeczkach wynosił dn. 31. grudnia 1909 92,866.267·30 K.  
Załatwiono w roku 1909. ogółem 255.680 sfron, w porównaniu do roku 1908, więcej o 13 426,

Obrót ogólny Kasy wynosił K. 371.517.956·21.

Stan pożyczek hipotecznych, komunalnych, i reszt cen kupna dóbr i realności odsprzedanych wynosił z końcem r. 1908. 50,106.365·92 K.

W ciągu r. 1909. zaliczono nowych pożyczek i przybyło tytułem reszt cen kupna 3,989.500·00 K.  
a spłacone doraźnie i amortyzacją 3,763.113.66 „

zaliczono przeto więcej o 226.386·34 K.  
zaczem stan tej lokacyi wynosił 31. grudnia 1909 50,332.752·26 K.

Nieznaczny jej wzrost przypisać należy głównie zaniepokojeniu targu pieniężnego zwłaszcza w pierwszej połowie r. 1909. które nakazywało powściągliwość w lokacyach nieruchomości.

Zaległe odsetki od pożyczek hipotecznych, komunalnych i reszt cen kupna, które wynosiły z końcem r. 1908. K. 636.990·26, wynoszą w obecnym zamknięciu K. 618.276·37 a więc zmniejszyły się w porównaniu z r. 1909, o 18.713·89 K. Stosunek procentowy zaległości do stanu kapitału z dniem 31. grudnia 1909 wynosi — jak w roku poprzednim 0·5%.

Z trzema i więcej ratami zalegało w dniu 31. grudnia 1909. roku 17. pożyczek na dobra a 104. na realności, razem więc 121, z ogólnej liczby 2,061. pożyczek.

Znaczna część zaległości w ciągu bieżącego roku już wpłynęła.

Z końcem r. 1908. było 45. hipotek w egzekucyi; w ciągu roku 1909, dano do egzekucyi 34, a odwołano względnie załatwiono drogą licytacji egzekucyi 56., pozostało więc z końcem r. 1909. w egzekucyi spraw wszystkiego 23, zatem o 22. mniej, niż w roku poprzednim.

W r. 1909 nie nabyła Kasa na licytacji żadnej nieruchomości, natomiast odsprzedala i to przeważnie z zyskiem resztę nieruchomości dawniej na licytacji nabytych, tak że z końcem r. 1909, nie była

w posiadaniu — z wyjątkiem własnego gmachu — żadnej zresztą nieruchomości.

Tak zwane „interesa w likwidacyi“ t. j. przedsiębiorstwa naftowe objęte po panu Wacławie Wolskim i sp. Szczepanowskim i Odrzywolskim wynoszące w bilansie za r. 1908. 10,299.481·45 K. obniżyły się o nadwyżkę wpływów ponad wydatki (K. 177,656·25 — K. 70.652·57) 107.003·68 K.  
a zatem z własnego obrotu do cyfry 10,192.477·77 K.

Pomni myśli odnośnie do tej pozycyi aktywów w sprawozdaniu naszym jeszcze za r. 1906, wyrażonej, użyliśmy na jej redukcję całą — po zaokrągleniu rezerwy na dubiosa do 200.000 K. pozostała reszta 368 895·07 „  
ogólnej nadwyżki obrotowej, skutkiem czego pozycya ta z dniem 31. grudnia 1909 wynosi 9,823.582·70 K.

Dzięki interwencyi kraju i rządu a z drugiej strony wobec spadku produkcyi stosunki na targu ropnym zaczynają się polepszać. Powraca więc nadzieja, że może niedaleką jest chwila wycofania przy najmniej w części funduszów w przedsiębiorstwa naftowe włożonych. W zabiegach w tym celu na chwilę nie ustajemy.

Rachunek zysków i strat wykazuje:  
dochody: „ „ „ 4,833 899 30 K.  
wydatki;

procenta i prowizye 3,920.113 47 K.  
płace i koszta ogólne 375 554·88 „  
podatki 74 262·15 „  
koszta utrzymania gmachu 4,828·63 „ 4,374,759 13 K.

okazuje się nadwyżka z obrotu 459.140·17 K.  
z której użyliśmy na odpisy:

a. interesa w likwidacyi K. 368.895 07  
b. stacya elektryczna „ 51.030 02 „  
c. amortyzacya dokupu ruchomości w r. 1909 492 00 420.417·09 „

przenosząc na dotację rezerwy na pokrycie dubiozów 58.723·08 K.

W roku 1909 z kapitału wkładowego 92,866.267·30 K.

interesa w likwidacyi 9,823 582·70 K.  
gmach własny 1,982.667·64 „ 11,806.250·34 K.

nie dały oprocentowania, a fruktyfikując resztę 81,060.016.96 K.

uzyskaliśmy oprocentowanie dla wkładek 3,485,227·80 K.

nadwyżkę obrotu 459,140·17 „  
razem 3,944.367·97 K.

czyli 4. 86% kapitału w obrocie, zwiększonego o dopisane w obu półroczach odsetki i po pokryciu wszystkich kosztów.

Fundusz obrotowy ulokowany w efektach wartości nominalnej 14.795 600 K. (K. 13,968.835·55 obiegowej) przyniósł li tylko 4% odsetki, nie przyczynił się zatem do osiągnięcia nadwyżki obrotowej.

Wskutek pobudowania przez Gminę miasta Lwowa wielkiej elektrowni i stworzenie przez to konkurencyi, zawaraliśmy układ z Gminą miasta Lwowa tej treści iż galic, Kasa oszczędności związa swoją stacyę elektryczną, przekazuje odbiorców swych gminie, sprzedaje część zbytecznego inwentarza Gminie i obowiązuje się zaniechać na zawsze wytwarzania energii elektrycznej w swym gmachu. Gmina miasta Lwowa wypłaca galic. Kasie oszczędn. 92.000 K. i zobowiązuje się dostarczyć dla gmachu gal. Kasy oszczędn. prąd elektryczny przez lat 10 po cenie 40 hal. za kilowat. Korzyści z tej niskiej ceny za

światło elektryczne, które nie mogły znaleźć cyfrowego wyrazu w zamknięciu rachunkowym, stanowią dostateczną rekompensatę za ubytek w togorocznym bilansie z tytułu zwinięcia stacyi elektrycznej.

Obopólny interes tak Gminy miasta Lwowa jakoteż galic. Kasy oszczędności załatwiono w sposób zadowalniający i lojalny.

Porównawcza tabela głównych lokacyi zestawiona na zasadzie regulaminu, który postanawia, by kwoty użyte na poszczególne lokacye obliczaó w stosunku do kapitału wkładkowego, zmniejszonego o wartość gmachu, wykazuje z końcem roku 1909, następujące cyfry procentowe;

I. pożyczki hipoteczne i komunalne, ich procenty zaległe	56.17 %
II. weksle, pożyczki Towarzystw zarobkowych, Spółek oszczędności i pożyczek	24.44 %
III. papiery wartościowe funduszu obrotowego łącznie z wartością kuponów bieżących	15.46 %
IV. zaliczki na zastaw papierów wartościowych, lokacye w bankach i kasach oszczędności	2.66 %
V. kasa, zaliczki różnych osób	0.37 %
VI. interesa w likwidacyi	10.83 %

Szanownemu gronu cenzorów składamy za ich skuteczną pracę i łaskawy udział w ocenie eskontowanych weksli wyrazy podziękowania.

Zarazem wniósł p. Pierożyński imieniem Wydziału następujący wniosek:

Szanowne Zgromadzenie raczy uchwalić następujący wniosek do Wysokiego Sejmu:

Walne Zgromadzenie Członków Towarzystwa galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie przyjmując do wiadomości rachunki galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie za rok 1909, wnosi: Wysoki Sejm raczy w myśl §. 38 statutu udzielić Zarządowi galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie absolutorium z rachunków za rok 1909.

Wniosek ten bez dyskusyi przyjęto.

Członek Towarzystwa p. Ciuchciński, prezydent miasta Lwowa zwrócił się z gorącym apelem do Wydziału i Dyrekcji galicyjskiej kasy oszczędności, by czynniki te wobec pomyślnego stanu gal. kasy oszczędności i zapewnionego jej rozwoju, nie stawiały przeszkód w założeniu miejskiej kasy oszczędności we Lwowie, o którą miasto stara się od kilkunastu lat, a na której otwarciu namiestnictwo nie chce zezwolić ze względu na gal. kasę oszczędności.

Prezes Towarzystwa, zapewnił pana Ciuchcińskiego że zarząd gal. kasy oszczędności wcale nie stawiał ani nie stawia przeszkód założeniu kasy oszczędności przez gminę miasta Lwowa i że w danym wypadku, o ile gal. kasa oszczędności będzie w tej sprawie pytana o opinię, oświadczy się przychylnie.

Z porządku dziennego uchwalono zmianę statutu a to § 2. w tym kierunku, że ze względu na uchwałę sejmową z dnia 15 października 1909 wstawiono do statutu kwotę stu milionów koron, jako gwarancję za wkładki w gal. kasie oszczędności ulokowane.

Następnie uchwalono zmianę § 57 który odtąd ma brzmieć:

Dyrekcya prowadzi firmę zakładu. Do ważności firmowania potrzeba podpisu dwóch dyrektorów, względnie ich zastępców lub podpisem jednego dyrektora i buchaltera lub jednego dyrektora i jednego z urzędników kasy przez Wydział do tego powołanych pod firmą Zakładu.

Na tem obrady zakończono.

Bilans galicyjskiej kasy oszczędności z dniem 31 grudnia 1909 przedstawia się następująco.

**Stan bierny:**

Wkładki oszczędności	K.	92,866.267.30
Wkładki na rachunek bieżący	"	2,436.534.37
Giro-obligo z weksli reeskontowych	"	2,356.354.03
Długi w bankach	"	2,925.141.17
Rezerwa specjalna na pokrycie dubiosów	"	200.000.—
Różni wierzyciele	"	530.619.20
Rachunki przechodnie	"	23.396.33
Procenta pobrane na rok 1910	"	574.625.76
		<u>101,911.938.16</u>

**Stan czynny:**

Kasa	"	251.423.12
Gmach własny	"	1,982.667.64
Pożyczki hipoteczne na dobra	"	12,059.689.97
Pożyczki hipoteczne na realności miejskie	"	32,557.121.84
Pożyczki hipoteczne na posiadłości wiejskie	"	387.484.38
Reszty cen kupna dóbr i realności odsprzedanych	"	1,502.321.60
Pożyczki komunalne	"	2,826.134.47
Pożyczki towarzystw zarobkowych i gospodarczych	"	254,150.—
Pożyczki spółek oszczędności i pożyczek	"	244.975.—
Zaliczki na zastaw terminowy efektów	"	746.501.50
Rachunki bieżące pokryte efektami	"	151.434.—
Weksle w portfelu	"	18,952.217.38
" w reeskoncie	"	2,356.354.03
Efektu funduszu obrotowego	"	14,053.813.27
Lokacye w bankach	"	60.676.13
Wkładki w austriackich kasach oszczędności	"	1,420.000.—
Procenta zaległe z dniem 31 grudnia 1909.	"	622.485.66
Weksle w procesie	"	389.766.24
Interesa w likwidacyi	"	9,823.582.70
Różni dłużnicy	"	227.914.62
Ruchomości	"	2.000.—
Rachunki przechodnie	"	39.224.61
		<u>101,911.938.16</u>

**Zasady organizacyi kredytu rękodzielniczego.**

[Wnioski przedłożone imieniem Komitetu przemysłowego na pełnem posiedzeniu krajowej komisji przemysłowej, dnia 30 kwietnia 1910 w brzmieniu ustalonym następnie uchwałą Komitetu rękodzielniczego z d. 17 maja 1910].

**UWAGA WSTĘPNA.**

Gdy normalne źródła kredytu są dla drobnych rękodzielników dotychczas bądź to za drogie, bądź to niedostępne i wskutek tego rękodzielnicy, nieposiadający dostatecznego kapitału, muszą ograniczać swą wytwórczość, a nierazko popadać w rujnujące ich egzystencję długi lichwiarskie, niezbędnem jest dla podniesienia i rozwoju drobnego przemysłu utworzenie przy pomocy czynników publicznych, specjalnych instytucji kredytowych dla udzielania zasługującym na to jednostkom łatwego i taniego kredytu wytwórczego.

Stosownie do uchwały sejmowej z dnia 11 lutego 1910 i uchwały krajowej Komisji przemysłowej z dnia 20 marca 1910, względnie 30 kwietnia 1910, opracowane są poniżej wnioski w sprawie

organizacji drobnego kredytu rękodzielniczego, zasilania odnośnych instytucji z funduszy krajowych i utworzenia dla nich patronatu przy Wydziale krajowym z osobną ekspozyturą Patronatu dla Krakowa i zachodniej części kraju, ewentualnie dla Krakowa i kilkunastu najbliższych powiatów.

#### J.

Utworzyć się mający przez Wydział krajowy Patronat spółek dla kredytu rękodzielniczego\*) składać się będzie z członków:

- a) mianowanych przez Wydział krajowy,
- b) delegowanych przez Krajową Komisję przemysłową (względnie teżby Komitet rękodzielniczy), Związek stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie i Izby stowarzyszeń rękodzielniczych we Lwowie i Krakowie. Patronat wybiera ze swego grona Wydział wykonawczy.

Patronatowi zostanie przydane osobne biuro, dotowane z funduszu krajowego.

Statut Patronatu określi szczegółowo tegoż skład i zakres działania, oraz jego stosunek do Wydziału krajowego, Krajowej komisji przemysłowej i zostających pod tegoż opieką instytucji kredytu rękodzielniczego.

#### II.

Zadaniem Patronatu będzie opiekowanie się z ramienia Wydziału krajowego temi instytucjami kredytu rękodzielniczego, które utworzone zostaną na podstawie zasad poniżej podanych i do Patronatu będą należały.

W szczególności będzie zadaniem Patronatu:

- a) udzielanie wyjaśnień w sprawach organizacji nowych i przekształcania istniejących instytucji dla kredytu rękodzielniczego;
- b) udzielanie, czy to bezpośrednio, czy to za pośrednictwem innych czynników, czynnej pomocy przy organizowaniu i prowadzeniu tych instytucji kredytowych;
- c) udzielanie kredytu i zasiłków tym instytucjom kredytowym, którą swoją działalność zastosują do postanowień statutu Patronatu;
- d) wykonywanie kontroli nad należącymi do Patronatu instytucjami, która to kontrola poruczoną być może przez Patronat także innym odpowiednim czynnikom;
- e) administracja funduszami udzielonymi Patronatowi na zasilanie i popieranie powyższych instytucji.

#### III.

Fundusze zostające pod zarządem Patronatu będą się składały: 1. z funduszu pożyczkowego i 2. z funduszu zasiłków.

1. Fundusz pożyczkowy zostanie utworzony:

- a) ze stałej dotacji krajowej, wyoszczędzanej rocznie co najmniej 250.000 koron aż do łącznej kwoty 5 milionów koron,
- b) z dotacji państwowej na cel powyższy,
- c) z ewentualnych innych dotacji.

Fundusz ten będzie przeznaczony na wydzielenie wymienionym niżej instytucjom kredytu rękodzielniczego nisko procentowych pożyczek.

2. Fundusz zasiłków zostanie utworzony:

- a) z udzielać się mającej corocznie na ten cel dotacji z funduszy krajowych;
- b) z uzyskanych na ten cel zasiłków z innych źródeł.

Fundusz ten będzie przeznaczony na udzielanie instytucjom kredytu rękodzielniczego bezwrot-

nych zasiłków na pokrywanie ewentualnych strat, względnie na zasilanie utworzonego w tym celu przy tych instytucjach osobnego funduszu gwarancyjnego.

#### IV.

Instytucjami kredytu rękodzielniczego są:

- a) samoistne spółki kredytowe rękodzielnicze z ograniczoną odpowiedzialnością, utworzone na podstawie ustawy z 9 kwietnia 1873 nr. 70 dz. u. p.;
- b) osobne działy dla kredytu rękodzielniczego utworzone przy istniejących towarzystwach zaliczkowych, na tej samej ustawie opartych;
- c) odrębne fundusze pożyczkowe rękodzielnicze gmin, kas oszczędności i innych korporacji.

ad a) samoistne spółki będą zakładane tam, gdzie będą po temu odpowiednie warunki, zwłaszcza zaś w tych miejscowościach, w których istnieją związki stowarzyszeń przemysłowych. Utworzenie w jednej i tej samej miejscowości dwu lub więcej spółek należących do Patronatu, może nastąpić tylko w tym wypadku, gdy tego stosunki lokalne będą wymagały.

Dla spółek w mowie będących będzie wydany statut normalny ułożony w porozumieniu ze Związkiem stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, na zasadach statutu wzorowego, wydanego przez c. k. Ministerstwo robót publicznych.

Fundusze tych spółek będą się składały:

- a) z udziałów członków spółki w wysokości minimalnej po 100 kor., na poczet których ma być wpłacona przez wstąpieniu do spółki kwota najmniej 20 koron, reszta ratami w ciągu dwu lat;
- b) z kredytu uzyskanego z Patronatu, ewentualnie także z innych źródeł;
- c) z wkładek oszczędności;
- d) z funduszu rozerwowego, dotowanego z wpisowego członków i części czystego zysku;
- e) z funduszu gwarancyjnego, dotowanego z części czystego zysku i bezzwrotnych zasiłków, udzielanych na ten cel przez Patronat, ewentualnie także przez inne czynniki, jak państwo, Izby handlowe, powiaty, gminy, stowarzyszenia rękodzielnicze, względnie tychże związki i t. p.

Członkami spółki mogą być tylko samoistni rękodzielnicy, inne osoby fizyczne (lub prawne) tylko o tyle, o ile uczestnictwo w spółce byłoby szczególnież pożądanem. Z kredytu jednak korzystać mogą jednak wyłącznie tylko rękodzielnicy.

W skład Dyrekcyi i Rady nadzorczej oraz ewentualnego osobnego Komitetu cenzorów, będą prócz rękodzielników, wchodziły także inne osoby, wskazane przez Patronat, ewentualnie także przez inne czynniki, daną spółkę subwencyonujące.

Statut spółki mającej należeć do Patronatu podlega tegoż zatwierdzeniu.

ad b). Tam, gdzie Towarzystwa zaliczkowe utworzą osobny dział dla drobnego kredytu rękodzielniczego, organizacya tego kredytu, o ile fundusze miałyby być czerpane z Patronatu, musi się opierać na zasadach ustalonych dla samoistnych spółek kredytowych. Regulamin (względnie osobny statut) tego działu, który określi w szczególności także skład komitetu cenzorów, wymaga zatwierdzenia Patronatu Związek stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych zostanie uroszony do wypracowania projektu takiego regulaminu.

ad c). Fundusze pożyczkowe dla rękodzielników istniejące przy gminach i innych korporacjach, mogą być lokowane w obu powyżej wymienionych instytucjach kredytu rękodzielniczego na cele pożyczek dla rękodzielników.

\*) Pod kredytem rękodzielniczym rozumiany jest w niniejszym elaboracie „drobny kredyt wytwórczy“.



V.

Rodzaje kredytu. Wymienione pod IV a) i b) instytucje kredytowe będą udzielały swym członkom o ile są samoistnymi rękodzielnikami, kredytu na cele wytwórcze w następujących rozmiarach:

a) kredytu doraźnego osobistego najwyżej 30-dniowego (głównie na wypłatę robotników), z reguły w wysokości maksymalnej 200 koron;

b) kredytu obrotowego osobistego, najwyżej jednorocznego, do wysokości nieprzekraczającej z reguły kwoty 500 koron, na weksel lub skrypt dłużny;

c) kredytu obrotowego zabezpieczonego, na weksel lub skrypt dłużny, do wysokości statutem oznaczonej się mającej, normalnie nie wyższej niż 100 koron i na przeciąg jednego roku;

d) kredytu inwestycyjnego zabezpieczonego, na skrypt dłużny, do wysokości statutem oznaczonej się mającej normalnie nie wyższej niż 2000 koron, najdłuższej na lat 5. Spłata w ratach.

Za zezwoleniem Patronatu i w ramach tegoż upoważnienia może być wysokość pożyczki we wszystkich działach podniesioną lub spłata pożyczki wyjątkowo na dłuższy okres czasu rozłożoną.

Taka wyższa pożyczka, jakoteż pożyczki pod c) i d) mogą być udzielane tylko pod warunkiem prowadzenia ksiąg przed odnośnego rękodzielnika.

Sposób zabezpieczania spłaty i maksymalną stopę procentową pożyczek określi patronat przy uwzględnieniu stosunków lokalnych. Stopa nie powinna przekraczać 6% z (wyjątkiem działu pod a), a marga 2%.

Łączna każdorazowa wysokość pożyczek pod a) i b) nie może w poszczególnych instytucjach kredytu przekraczać pewnej kwoty przez Patronat ustalonej, która atoli nie powinna być wyższa od czterokrotnej wysokości funduszu gwarancyjnego i rezerwowego.

Wartość kredytową każdego z członków spółki ocenia w ramach powyższych, odnośnie do poszczególnych rodzajów kredytu, zaś przy pożyczkach pod a) także przy uwzględnianiu wysokości wpłaconych udziałów, co pół roku Dyrekcja wraz z Radą nadzorczą, ewentualnie z osobnym Komitetem cenzorów.

Za podstawę do statutowego unormowania rozmaitych form kredytu będą służyły postanowienia statutu wzorowego, wydanego przez c. k. Ministerstwo robót publicznych, zawarte w § 32 (pożyczki), § 33 (obejmowanie poręki), § 34 (eskont weksli), § 35 (eskont otwartych pretensyi książkowych), § 36 (rachunek bieżący), § 37 (inkasowanie).

Zarząd instytucji kredytowej ma obowiązek czuwać w odpowiedni sposób przez swoje organa nad właściwym użyciem udzielonego członkom kredytu.

Na wypadek strat, będą nżyte na ich pokrycie kolejno następujące fundusze: zyski roku bieżącego, fundusz gwarancyjny, fundusz rezerwowy, udziały członków.

Nadto Komitet rękodzielniczy uchwalił następującą rezolucję:

Komisyja krajowa uprasza Wydział krajowy, aby działalność Patronatu ograniczyła się na razie do popierania spółek kredytu rękodzielniczego a następnie rozszerzyła się i na inne spółki rękodzielnicze.

## Nowość w formie zamknięć rachunkowych.

Leżą przed nami cztery zamknięcia czeskich kas oszczędności, różniące się zupełnie formą od

szablonu przyjętego dziś niemal przez wszystkie kasy oszczędności. Te cztery zamknięcia to bardzo zgrabne, małe broszurki, w formacie małej osemki — a pomimo tego zawierają one co do treści o wiele wiele więcej, niż przeciętnie zawierają roczne zamknięcia innych kas oszczędności, banków, instytucji finansowych. Zawierają one bowiem prócz tego, co się zwykle w zamknięciach rachunkowych mieści, także bogatą treść informacyjną, służącą z jednej strony jako pouczenie dla stron, wchodzących w stosunek z kasą oszczędności, z drugiej zaś strony jako znakomita reklama — nie kłócąca się atoli ani odrobinię z godnością kasy oszczędności jako takiej.

Warto się tym zamknięciami bliżej przypatrzeć, może nowość ta nader praktyczna przyjmie się i nas a można być z góry przekonanym, że zamknięcia rachunkowe w tej formie wydane, więcej zainteresowania wzbudzą dla kasy oszczędności niż zamknięcia drukowane w formie dzisiejszej.

A więc sprawozdanie kasy oszczędności miasta Holeszowa. (Sporitelna mesta Holeszova.) Format jak wyżej powiedzieliśmy, mała oktawka, na okładzinie z grubszego kolorowanego papieru, nazwa instytucji i herb miasta — a następnie w treści ogólny pogląd działalności kasy za rok 1909, następnie krótka na czterech stronicach zawarta rozprawka zatytułowana: „Cel i zakres działania kasy oszczędności. Rozprawka ta ma na celu zaznajomienie najszerzszych mas z celem kasy oszczędności, poucza o bezpieczeństwie opartem o gwarancję gminy, o aktywa kasy i o fundusz rezerwowy, wyjaśnia że kasa oszczędności jest obowiązana do tajemnicy w obec osób trzecich i władz podatkowych, tak co do wkładek jak i innych lokacyj a następnie w sposób popularny daje wyjaśnienia co do udzielania pożyczek hipotecznych, okresów ich amortyzacji, wysokości rat, co do pożyczek komunalnych, wekslowych, pożyczek na zastawy i t. d. Potem idzie ruch kasy, przegląd poszczególnych rachunków, rachunek strat i zysków, bilans, tabela itd. Na końcu zaś trzy apele, jeden do służących, przestrzegający ich przed zbytniem strojeniem się a zalecający oszczędzanie, drugi apel do kobiet hołdujących grze w loteryę liczbową, trzeci zaś do wszystkich klientów kasy, by oni sami ją stale i ciągle kontrolowali, by się przekonali, że wszystkie wpisy tak do książeczek wkładowych, jak i dłużniczych, że wszystkie obliczenia i t. d. są dokładne, ściśle i sumiennie przeprowadzane.

Uzupełniają to sprawozdanie ogłoszenia samej kasy co do oprocentowania wkładek i pożyczek.

Drugie sprawozdanie t. j. kasy oszczędności na Maryańskich górach (Sporitelna na Mariańských horach) również w formacie małej osemki; prócz ogólnej części rachunkowej na każdej niemal stronicy, znajdują się objaśnienia dla klientów, wchodzących z kasą oszczędności w stosunki a oprócz tego sentencye, przysłowia, aforyzmy, zachęcające do oszczędności jak np. „Trzeba być na tyle rozumnym, aby szczerzyć — a nie głupcem, który każdego dnia spotrzebuje to, co zapracował“ (Carnegie) albo „Przywykaj oszczędzić za młodu, nie doznasz ni biedy, ni głodu“ „kto chce być bogatym, niech się nauczy nie tylko zarabiać, ale i oszczędzać“ „Praca i oszczędność są podstawą dobrobytu jednostek i narodów“ i jeszcze wiele innych aforyzmów Prochazki, Smoleša i innych.

Broszurka cała bardzo sympatycznie wygląda, a ma nadto tę zaletę, że prócz suchych cyfr, znajduje czytelnik wiele informacji i interesujących szczegółów.

Jeszcze dalej w modernizacji zamknąć rachunkowych poszła kasa oszczędności w Janowcach węglowych (Mestka sporitelna w Uhl. Janowicich). Ta kasa wydała swe zamknięcie rachunków za rok 1909 ozdobnie oprawione w całkiem małym formacie kieszonkowym, zaopatrzyła je nie tylko w szczegóły rachunkowe, ale w rozmaite informacje fachowe, w artykuł Dra Cmunta, wielce zasłużonego pracownika na polu kas oszczędności p. t. „O budzeniu zmysłu oszczędności i o gospodarności“ następnie w kalendarz, wykaz miejscowości, wykaz targów odbywających się w Janowcach, rozkład jazdy. Sprawozdanie to może służyć jako notatnik, bo przy końcu jest dodanych kilkanaście czystych kartek.

Również od dotychczasowego szablonu odbiega znacznie zamknięcie kasy oszczędności miasta Pilgramu, wydane w formie większej ósemki (16×24) zatytułowane: „Informacyjna książka kasy oszczędności“ (Informacni kniha sporitelny pelhrimovske na rok 1910 s ucty za rok 1909). Podobnie jak tamte zawiera to sprawozdanie część rachunkową, a nadto rozprawkę p. t. „Kasy oszczędności i ich postępowanie“ następnie kalendarz z notatnikiem i mnóstwem sentencji, zdań, aforyzmów, mających na celu zachęcić do oszczędności, i liczne informacje dla stron co do wszystkich stosunków z kasą oszczędności. — Część informacyjną kończy krótki artykuł pt. „Podatek od głupoty ludzkiej“ skierowany przeciw grze w loteryi. — Całą broszurę uzupełnia szematyzm miejscowy, wykaz firm i anonse, które zapewne pokrywają w zupełności zwiększone a może nawet i kosztą tego wydawnictwa.

Rozpisałiśmy się nieco obszerniej o tych czterech zamknięciach li tylko z tego względu, że uważamy tę nowość jako bardzo praktyczną i racjonalną. — Dziś wszystkie prawie kasy i instytucje drukują swe zamknięcia roczne w formatach dużych, wyglądają to w prawdzie bardzo poważnie, ale przegładnie takie zamknięcie tylko ten, kogo dana kasa interesuje — a następnie odkłada je lub niszczy. Format mały, kieszonkowy z informacjami z aforyzmi, notatnikiem utrzyma się dłużej — a nawet czasem przez rok w rękach tego, kto takie zamknięcie dostanie lub na jego biurku, w ciągu roku często znajdzie się potrzeba zaglądnienia czy do kalendarza, czy do działu informacyjnego i zamknięcie w tej formie wydane przypomni nie jednemu o istnieniu kasy oszczędności, ten i ów przeczytawszy czy to artykuł czy aforyzm, zastanowi się nad nim, przyzna rację zawartą w nich uwagom, a od tego już krok tylko do złożenia oszczędności w kasie oszczędności.

### **Środki zaradcze dla utrzymania ekonomicznej egzystencji dłużnika przy egzekucyjnej licytacji włościńskich posiadłości.**

Ministerstwo sprawiedliwości wydało do Prezydentów Sądów krajowych następujący reskrypt z dnia 1 marca 1910 L. 32963/9.

Żalono się już niejednokrotnie, że wskutek nieporadności i uporu zobowiązanych nie rzadko przychodzi do licytacji włościńskich realności z powodu drobnych długów i że wtedy zawsze sprzedaje się całe ciało hipoteczne, jakkolwiek sprzedaż jednej lub kilku parcel wystarczałaby do zaspokojenia wierzycieli, a reszta mogłaby być zachowana dla dłużnika.

Z tego powodu zauważyło ministerstwo sprawiedliwości przede wszystkim, że jest obowiązkiem są-

dów przychodzić z pomocą ludności wiejskiej, nieobznajomionej w rzeczach prawnych, pouczać w wypadkach takich zobowiązanego w sposób dla niego zrozumiały o grożących mu następstwach i zalecać mu szybkie uporządkowanie jego długów, ewentualnie z pomocą kasy sieroczej lub innej instytucji kredytowej.

Jeżeli w ten sposób lub przez sprzedaż pojedynczych gruntów z wolnej ręki nie może dłużnik sam przeprowadzić sanacji, to można mimo to w niektórych wypadkach przez odpowiednie zarządzenia w postępowaniu licytacyjnym uniknąć zupełnej ekonomicznej ruiny dłużnika i osiągnąć lepsze wyniki. Wobec nieporadności wiejskiej ludności odpowie sędziemu duchowemu ordynacyi egzekucyjnej, jeśli w celu utrzymania ekonomicznej egzystencji dłużnika podejmie inicjatywę już przy dozwoleniu przymusowej sprzedaży, da mu odpowiednie wskazówki i szczególną zwróci uwagę na taki wypadek.

Wedle spostrzeżeń poczynionych w różnych okręgach sądowych, można postępować w dwojaki sposób:

1. Zobowiązany może wnieść bez zezwolenia reszty osób rzeczowo uprawnionych na odpisanie poszczególnych części swego gospodarstwa i wpisanie ich w nowym wykazie hipotecznym z równoczesnym przeniesieniem ciężarów. Do uczynienia takiego wniosku powinienby dłużnika skłaniać komisarz przeprowadzający oszacowanie, jeżeli zadłużenie zobowiązanego jest oczywiście nieznaczne i jeżeli stosownie do wypadku tą drogą należałoby się spodziewać umorzenia długów. Komisarz przeprowadzający oszacowanie przyjąłby w takim razie do protokołu wnioski o odpisanie jednej lub więcej parcel nadto także wnioski o zastanowienie wedle §§ 96, 41. ust. 2. i 40. O. E. egzekucyi co do posiadłości szczepowej, tudzież wnioski o wstrzymanie egzekucyi (§ 42. L. 3. O. E.) aż do prawomocnego załatwienia wniosku o zastanowienie, dalej wnioski, aby o wstrzymaniu egzekucyi orzeczo dopiero przy terminie licytacyjnym, zaś o zastanowieniu egzekucyi dopiero po dopełnieniu warunków licytacyjnych.

Na terminie licytacyjnym sprzedaje się w tym wypadku przede wszystkim nowo utworzone ciało hipoteczne i jeżeli uzyskana cena kupna wystarcza na zaspokojenie tak wierzyciela względnie wierzycieli popierających egzekucję jak i poprzedzających ich wierzycieli, należy licytację co do realności szczepowej wstrzymać, a po dopełnieniu warunków licytacyjnych zastanowić. Jeżeliby w danym wypadku dla osiągnięcia celu musiały być utworzone nie jedno, ale więcej nowych ciał hipotecznych, nie możnaby zalecać takiego postępowania z powodów technicznych ze względu na urządzenie księgi gruntowej.

2. Jeżeliby poprzednie wydzielenie hipoteczne z powyższego lub z innego powodu nie było wskazane, może wejść w zastosowanie wedle zdania wielu sądów, sprzedaż nieruchomości dłużnika pojedynczemi parcelami. W tym wypadku sprzedaje się pojedyncze części składowe ciała hipotecznego (parcele, grupy parcel) i odrębnie udziela się przybicia targu, a wydzielenie parcel w księdze gruntowej następuje dopiero po przybiciu targu w podobny sposób, jak z reguły przy sprzedaży z wolnej ręki. Ten sposób licytowania byłby wskazany nie tylko w omówionym wyżej wypadku, gdy sprzedaż już jednej lub kilku parcel wystarcza na zaspokojenie wierzycieli, ale także i wtedy, jeżeliby można w ten sposób spodziewać się uzyskania wyższej ceny kupna, albo jeżeliby było prawdopodobne, że licytowanie parcelami umożliwi sprzedaż w tych wypadkach, w których nie znalazłby

się prawdopodobnie nabywca całego ciała hipotecznego.

Ministerstwo sprawiedliwości podając to do wiadomości nie ma wcale zamiaru przesądzać zapatrywania prawnemu sądom powołanych do rozstrzygnięcia pytania, czy tego rodzaju licytacja jest według obowiązującego prawa dopuszczalna. Ze względu jednak na to, że przeważająca ilość zapytanych sądów oświadczyła się za dopuszczalnością sprzedaży pojedynczymi parcelami, nie będzie dla tych sądów obojętnym zapoznać się z doświadczeniami w tym względzie poczynionymi. Wyniki są według sprawozdań korzystne. Oględne postępowanie przy sprzedaży parcelami umożliwia ochronę zarówno interesów zobowiązanego jak i innych osób uczestniczących.

Sprzedaż pojedynczymi parcelami dopuszczalna jest pod warunkiem, że przez nią uniknie się może zniszczenia istniejącej całości gospodarczej np. folwaku włościańskiego. Z takiej posiadłości można osobno sprzedać tylko takie części składowe, bez których nieruchomości może być zawsze jeszcze racjonalnie zagospodarowana. Także tam, gdzie posiadłości złączone w jedno ciało hipoteczne nie stanowią jednostki gospodarczej, wzgląd na przyszłą gospodarkę zobowiązanego rozstrzyga o porządku, w jakim sprzedaż ma nastąpić.

Czy i o ile istnieje całość gospodarza, ma sędzia ustalić na podstawie dat z ksiąg gruntowych (ewentualnie z protokołu ocenienia) i znajomości stosunków swego powiatu, w razie potrzeby po przesłuchaniu interesowanych i znawców. W razie wątpliwości należy zasięgnąć opinii towarzystwa rolniczego.

Jeżeli po takim zbadaniu i ustaleniu nie okażą się żadne przeszkody, nie możnaby mieć przeciw sprzedaży pojedynczymi parcelami według przeważającego zapatrywania i poczynionych doświadczeń żadnych wątpliwości, o ile będą zachowane następujące postanowienia:

1. Do przedstawienia wniosku należy skłonić dłużnika lub inną osobę interesowaną wcześniej możliwie jeszcze przed ocenieniem. Ocenienie należy przeprowadzić z szczególną starannością i z uwzględnieniem sprzedaży parcelami. Oprócz ocenienia ciała hipotecznego jako całości muszą być osobno ocenione te części składowe, które mają być osobno sprzedawane. Obowiązkiem jest sędziego odpowiednio pouczyć komisarza przeprowadzającego oszacowanie, a w razie potrzeby zarządzić uzupełnienie ocenienia.

2. Wskutek wniosku należy wyznaczyć audyencyę celem ustalenia warunków licytacyjnych w myśl §. 162 O E. Na podstawie wyniku audyencyi winien sędzia ustalić warunki licytacyjne, uwzględniając starannie interes wszystkich uczestników. Warunki licytacyjne mają nie tylko dokładnie ustalać owe grupy posiadłości, które mają być utworzone z ciała hipotecznego i odrębnie wystawione na sprzedaż, ale także zawierać postanowienia co do postępowania, jakiego należy przestrzegać przy licytacji. Najniższą ofertę należy oznaczyć odrębnie dla każdej poszczególnej części składowej, która ma być osobno sprzedana.

3. Cenę kupna należy z reguły uiszczać w gotówce. Jeżeli w poszczególnym wypadku umówiony będzie inny sposób uiszczenia ceny kupna (przez objęcie), nie wolno w takim wypadku tworzyć hipoteki łącznej. Prawo zastawu może być wpisane na każdej oddzielnej części tylko dla części wierzytelności, jaką nabywca przyjął. Do rozdzielenia wierzytelności jest potrzebne zezwolenie wierzyciela i tylko on sam może oznaczyć wysokość częściowych sum.

4. Przy licytacji należy sprzedawać naprzód pojedyncze parcele z osobna, a potem dopiero ewentual-

nie całe ciało hipoteczne. Należy przytem przestrzegać wskazówek zawartych w reskrypcie c. k. ministerstwa sprawiedliwości z 9. czerwca 1902 L. 6062 punkt 5. z następującymi zmianami. Skoro najwyższą ofertą uzyskaną za jedną lub więcej parcel będą zupełnie pokryte pretensye wierzyciela popierającego egzekucyę, a jeżeli ich jest więcej, pretensye wierzyciela mającego najgorszy stopień do zaspokojenia, oraz pretensye wierzycieli stopniem pierwszeństwa go wyprzedzających, łącznie z pretensyami zgłoszonymi do terminu i mającymi ustawowe prawo zastawu lub ustawowe prawo pierwszeństwa, należy nabywcy względnie nabywcom udzielić przybicia targu i z dalszą licytacją tymczasowo wstrzymać się. Na podstawie wniosku, który zobowiązany ma uczynić lub już poprzednio uczynił, należy wówczas postępowanie licytacyjne co do reszty parcel na razie wstrzymać, a następnie po dopełnieniu warunków licytacyjnych zastanowić (zobacz wyżej I.).

5. Do wystawienia na sprzedaż nieruchomości jako całości przychodzi tylko wtedy, jeżeli z powodu nieuzyskania pokrycia w rozmiarze wyżej wspomnianym musiałyby być wystawione na sprzedaż wszystkie parcele. Jeżeli w tym wypadku nie wniesiono na pojedyncze parcele oferty ustawowo dopuszczalnej, należy przy obliczeniu, który sposób licytacji daje korzystniejszy wynik, przyjąć odnośnie do tych parcel za podstawę najniższe oferty co do nich obliczone.

6. Udzielenie przybicia targu należy w księdze gruntowej zanotować, wymieniając poszczególnych nabywców i grunta przez nich nabyte.

7. By uniknąć bezcelowego przenoszenia ciężarów (§ 237. 3. O. E.), wskazane jest zarządzić odpisanie i dopisanie w księdze gruntowej o ile możności naraz i dopiero po prawomocności uchwały działowej.

8. Relicytacja ma nastąpić tylko co do tych części, co do której nabywca dopuścił się zwłoki.

9. By uniknąć zawikłań, należy powyższe postępowanie stosować tylko tam, gdzie stan księgi gruntowej nie jest zawikłany; w egzekucji na części nieruchomości jest takie postępowanie niedopuszczalne.

Na skutek tego reskryptu Prezydium C. k. wyższego sądu krajowego we Lwowie rozesało do wszystkich podwładnych Sądów okolnik z d. 7 kwietnia 1910. L. przez 6326 który w skróceniu podajemy:

Wobec wielkiej doniosłości powyższego reskryptu ministerjalnego i korzyści, jakie z gorliwego zastosowania go dla uboższej ludności urósć mogą,zywam sędziów tut. okręgu do rozwinięcia energicznej działalności w tym kierunku, iżby cele zamierzone tym reskrytem jak najrychlej i najzupełniej osiągnięte były.

W tym kierunku koniecznym jest w pierwszym rzędzie dokładne zaznajomienie się organów wykonawczych z treścią powyższego reskryptu jako też z wzorem protokołu oszacowania, który pojawić się ma w najbliższym numerze dziennika rozporządzeń ministerstwa sprawiedliwości. W szczególności zwrócić należy uwagę organów wykonawczych, że wniosek na sprzedaż parcelami może być postawiony do protokołu oszacowania także w wypadku II., a także rzeczą organu wykonawczego będzie przy każdym oszacowaniu nieruchomości przy pomocy znawców konstataować, które parcele bez ujmy dla racjonalnego gospodarstwa najpierw mogą być sprzedane, które stanowią osobną grupę nadającą się do korzystnego łącznego licytowania, a które są najbardziej potrzebne zobowiązanemu dla pozostałego jego gospodarstwa.

Rozumie się, że czynność komisarza szacunkowego nie może ograniczać się na wyczekiwanie i od-

bieranie wniosków od interesowanych na jeden lub drugi sposób przeprowadzenia licytacji, w reskrypcie w ust. I. i II. wskazany, lecz rzadziej obowiązkiem jego będzie pouczać interesowanych o przysługujących im w tym względzie prawach.

Przy przymusowym oszacowaniu pojedynczych parcel lub grup parcel ważną jest rzeczą, by komisarz szacunkowy poinformowany był o podatkowej wartości szacunkowej (Steuerschätzwert), bo ta ostatnia może mu służyć za pewną podstawę i wskazówkę dla czynienia stosownych uwag ocenicielem, jeżeli liby oni podawali za wysoką lub za niską cenę sprzedażną bez należytego uzasadnienia (vide ord. szacunk.).

O obliczaniu podatkowej wartości szacunkowej nieruchomości, podlegających podatkowi gruntowemu, stanowią obwieszczenie ministerstwa skarbu z 23. grudnia 1897, dz. pp. Nr. 301. i § 15. rozp. tegoż ministerstwa z 2. września 1899. dz. p. p. Nr. 171. przepisujące 70-krotną podatkowi gruntowemu bez opustu, a co do nieruchomości, podlegających podatkowi domowo czynszowemu, § 13. ustawy z 9. lutego 1872. dz. p. p. Nr. 17, przepisujący 60-krotną podatkowi domowo czynszowemu.

O dacie tej, jak wiadomo, ma wedle § 384. L. 7. instr. sad. postarać się wcześniej przed oszacowaniem oddziała dla egzekucji i doręczeń.

Ale i w drugim kierunku mają jeszcze komisarze szacunkowi baczną zwracać uwagę przy oszacowaniu przymusowym nieruchomości, a mianowicie, mają oni baczną zwracać uwagę na zgodność faktycznego stanu posiadania z księgą gruntową. Przy oszacowaniu takim podczas pobytu komisarza na miejscu w gminie nadarza się najlepsza sposobność do gruntownego zbadania tej zgodności, a jest ono w postępowaniu licytacyjnym tem bardziej potrzebnem, ileż zaniedbanie zgłoszenia praw posiadacza do terminu licytacyjnego pociąga za sobą po myśli § 170. L. 5. O. E. utratę prawa do podnoszenia jakichkolwiek roszczeń do zlicytowanej realności.

W razie skonstatowania niezgodności księgi gruntowej ze stanem posiadania tak komisarz szacunkowy jak i sędzia egzekucyjny postąpią tylko w duchu i intencji ord. egz. jeżeli odnośnego posiadacza nieruchomości (parcel lub grupy parcel) w księdze gruntowej niewykazanego w odpowiedni sposób pouczą o prawie przysługującym mu z § 170/5. O. E.

(Przegląd prawa i administracji.)

## NOTATKI.

**Rozporządzenie ministerstwa skarbu z dnia 6 maja 1910 w sprawie należytości od dokumentów zwalnających częściowo z pod prawa zastawu.** (Dz. u. p. Nr. 99.)

„Dokumenty, którymi prawo zastawu na nieruchomościach przy dalszem niezmienionym istnieniu pretensji bez osobnej odpłaty częściowo zostaje zniesione, podlegają po myśli poz. tar. 101. I B. ustawy z dnia 13. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 89 stałej należytości stemplowej w kwocie 1 K od każdego arkusza.

Rozporządzenie z dnia 4. sierpnia z 1893 Dz. p. p. Nr. 132 odnoszące się do tego samego przedmiotu traci moc obowiązującą“.

Rozporządzenie to wydane zostało skutkiem orzeczenia trybunału administracyjnego z dnia 16. marca 1909 L. 2434, które swego czasu w „Oszczędności“ Nr. 4. i 5. z roku 1909 podaliśmy.

**Odpowiedzialność poczty za wkładki na rachunek czekowy.** Kierownik tryesteńskiej filii firmy

B. L. we Wiedniu złożył w urzędzie pocztowym wkładkę w wysokości K. 2.000 — na rachunek firmy przy użyciu tak zwanego poświadczenia złożenia. — Wróciwszy do biura wręczył kierownik to poświadczenie złożenia urzędnikowi celem przeprowadzenia tej wkładki przez książki. Na drugi dzień urzędnik ten nie jawił się w biurze a zarządzone dochodzenia wykazały że zniknął on w ogóle z Tryjestu i popełnił samobójstwo. Przy przeglądaniu papierów i rachunków skonstatowano brak tego poświadczenia złożenia. Kierownik filii zgłosił tę okoliczność w urzędzie pocztowym, gdzie mu jednak powiedziano, że w parę godzin po wniesieniu tej wkładki, zjawił się ów urzędnik, przedłożył poświadczenie złożenia, zażądał zwrotu tej gotówki, którą też w rzeczywistości podjął. Wówczas kierownik filii wniósł reklamację w dyrekcji pocztowej w Tryjeście i w ministerstwie handlu, reklamację te atoli nie zostały uwzględnione a to z tego powodu, że urzędnik który żądał zwrotu wpłaconej kwoty był urzędowi pocztowemu znany jako funkcjonaryusz firmy i nie mógł przeto obudzić podejrzania, że jakaś inna osoba żąda zwrotu zwłaszcza za, że przy okienku pocztowym w międzyczasie objął urządowanie inny urzędnik, który niemógł wiedzieć, że pieniądze te składał sam kierownik filii.

W obec tego firma wniósła przeciw skarbowi pocztowemu skargę do Sądu krajowego w Tryjeście. W czasie rozprawy firma stanęła na tem stanowisku, że poczta, przez przyjęcie kwoty złożonej przy użyciu poświadczenia złożenia stała się właścicielką pieniędzy i przyjęła zobowiązanie, że kwota ta w urzędzie pocztowych kas oszczędności wpisaną zostanie na dobro posiadacza rachunku. Urząd pocztowy nie był uprawniony stornować tej kwoty; wypłata zaś tej kwoty mogła nastąpić jedynie zapomocą czeku. Samo posiadanie poświadczenia złożenia ma tylko znaczenie jako potwierdzenie, a wypłata nie mogła nastąpić do rąk trzeciej osoby zwłaszcza, że przepisy o poczcie wozowej i listowej z roku 1838. co do zwrotu zwykłych przesyłek i listów zalecają jak największą przezorność. — Zastępca tryesteńskiej prokuratorji skarbu zarzucił, że całą sprawę należy skierować na drogę administracyjną i w tym względzie powoływał się na argumenta ministerstwa handlu.

Po dłuższej naradzie ogłosił przewodniczący wyrok, że zarzutu niedopuszczalności zwykłej drogi prawa sąd nie uwzględni, że skarb państwa jest obowiązany albo dowód złożenia przesłać do urzędu pocztowych kas oszczędności celem dopisania kwoty 2000 koron na rzecz posiadacza rachunku, albo też zapłacić kwotę 2000 koron z 6% odsetkami zwłoki a nadto ma ponieść kosztła sporu.

**Francuskie kasy oszczędności** W wydawnictwie „Jahrbücher für Nationalökonomie im Statistik“ doskonały znawca stosunków kas oszczędności niemal wszystkich krajów prof. Robert Szachner z Jeny, ogłosił rozprawę o francuskich kasach oszczędności. W czasie największych przewrotów, które Francję wstrząsnęły a następnie rozprzestrzeniły się na całą Europę, myśl o kasach oszczędności rzucił socjalno polityczny reformator Mirabeau i na jej urzeczywistnienie czekał prawie dwadzieścia lat. I wówczas zakładano te instytucje tylko sporadycznie, bez związku i planu podobnie jak w innych krajach. Zaraz z początku kasy te — zgodnie z charakterem francuskim dążącym do centralizacji — starają się ile możności zwolnić się od odpowiedzialności szukając podpory i oparcia się o państwo co wreszcie przez przyjęcie gwarancji za wkładki przez fundusze podlegające wahaniom kursowych, doprowadziło państwo do gwa-

rancyi za wypłatę kapitałów. Znana niesamodzielność francuskich kas oszczędności i złączenie się niemal ich z finansami państwa cechuje niemal ich organizację od samego początku istnienia francuskich kas oszczędności. Każdy rok który zaznaczył się we Francji jakimś czy to gospodarczym, czy politycznym przewrotem lub choćby tylko przełomem, dał tem państwu poznać jak niebezpieczną rolę wzięto na siebie, tak że kilkakrotnie musiało się ono uciekać do aktów prawodawczych, celem ograniczenia państwowej odpowiedzialności i dostosowania jej do każdorazowych stosunków. Ślad też ograniczenie wysokości wkładek oszczędnościowych stało się integralną częścią francuskiego ustawodawstwa o kasach oszczędności. Z drugiej zaś strony ten silny wpływ państwa na kasy oszczędności przyczynił się zaraz z samego początku do rozwoju obrotu przekazowego — wpływ ten atoli przyniósł w rezultacie więcej szkody niż korzyści. I tak zwraca Schachner uwagę, że kasy oszczędności powoli tak się przyzwyczyły do ingerencji państwa, że większość ich popadła z czasem w zupełną bezczynność i ani mogły ani też chcą się obejść bez tej kurateli państwowej.

W dalszym ciągu swej pracy przedstawia Schachner ważniejsze wypadki, które wywarły pewien wpływ na rozwój kas oszczędności, jako to zniesienie loteryi, układ mocarstw z 15 lipca 1839 na mocy którego Francja została izolowaną, zamach na króla z 15 października 1840, nieurodzaj w roku 1844 i spowodowane nim przesilenie finansowe, rewolucję z roku 1848, wojnę krymską, założenie związku północno-niemieckiego, wojnę z r. 1870/71 anarchistyczne zamachy dynamitowe i skandal panamski. — Przesadzone opisy tych ostatnich wypadków w prasie i wywołane tem zaniepokojenie, u ludności zmusiło rząd do wydania ustawy z 3 lutego 1893, że rozszerzanie „des fansses nouvelles de nature a provoquer des retracts des fonds dans les caisses publiques“ podlega karze. — Podnieść tu jeszcze należy, że na zasadzie ustawy z 20 czerwca 1895, która z niektórymi postanowieniami ustawy z roku 1835 stanowi dziś podstawę ustawodawstwa o kasach oszczędności nie wolno instytucjom, które nie są założone i zatwierdzone na zasadzie tych ustaw, podszywać się pod nazwę „kasa oszczędności“. — Bardzo znaczny wpływ na rozbudzenie i rozpowszechnienie zmysłu oszczędności przypisuje Schachner szkolnym kasom oszczędności, których historię dość obszernie omawia. — Krócej natomiast załatwił się z pocztową kasą oszczędności, aby tem obszerniejszą wzmiankę poświęcić dążeniom do reformy, zmierzającej głównie do zniesienia lub przynajmniej do ograniczenia przymusowej lokacyi kapitałów w kasach państwowych. — Schachner spodziewa się po tej reformie, skierowanej przeciw tzw. „système étatisé“ uzdrowienia finansowej organizacyi kas oszczędności i podniesienia ich gospodarczo społecznych funkcyj.

Cała praca Schachnera jest nader interesującą, materiał zrecznie opracowany i ugrupowany.

**Ubytek losów.** W ostatnich czasach na targach pieniężnych austriackich daje się dotkliwie odczuwać brak losów, a to głównie z tego powodu, że od czasu wydania ustawy t. zw. Losspergesetz nie mniej jak 2.159,607 losów zostało z obiegu wycofanym, a tymczasem w miejsce ich nie weszły żadne nowe losy. Skutkiem tego kursy istniejących losów stale wznoszą, a obligacye premiowe osiągnęły wartość „rzadkości“ i wobec tego koła rządowe bardzo poważnie zastanawiają się nad kwestyą, czy którąś z najbliższych pożyczek nie wypuścić w formie pożyczki losowej. Z projektem tym możnaby się zgo-

dzić choćby z tego względu, że wobec wielkiej popularności mniejszych zwłaszcza losów, straty jakie dotkną kapitał na targu losowym, zawsze będą tem większe, im mniej gatunków losów znajduje się do dyspozycyi; istniejące bowiem losy, dlatego, że ich jest mała ilość dochodzą do wysokich kursów, i w razie wylosowania t. zw. nitą powodują znaczne straty, których nawet asekuracja nie powetuje. W najbliższych dziewięciu latach przypadają ostatnie ciągnięcia nie mniej jak 9. losów, których jeszcze jest w obiegu 265.596 sztuk. W tym też czasie ilość rozmaitych innych losów umniejszy się przez planami objęte losowania o dalszą liczbę 907.068 sztuk, tak, że do końca roku 1918 ilość losów, umorzonych od czasów wydania ustawy o losach wynosić będzie 3.332,271 sztuk.

Wobec rozmiarów i szybkości umarzania materiału losowego, nie można się wcale dziwić, że istniejące losy dochodzą do takich kursów, o jakich w czasie wydawania tych losów najśmielsza nawet fantazyja nie marzyła. W ciągu bowiem ostatnich lat czterdziestu wzrosły

losy z r. 1860 (całe)	ze 102·25 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>	na 173·40 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
losy z r. 1860 ( <sup>1</sup> / <sub>5</sub> )	ze 109·— <sup>0</sup> / <sub>100</sub>	na 244·50 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
losy z r. 1864	ze 131·— <sup>0</sup> / <sub>100</sub>	na 344·50 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
losy reg. Dunaju	z K 190·—	na K 291·—
losy kredytowe	z „ 329·—	na „ 540·—
losy Clary	z „ 75·—	na „ 241·—
losy Palfy	z „ 41·—	na „ 255·—
losy Salma	z „ 66·—	na „ 214·—
losy komunalne	z „ 188·—	na „ 549·—
losy tureckie	z „ 27·50	na „ 261·—

Ten anormalny wzrost kursów zmiennym jest ze względu na wzrost, jaki dokonał się na austriackim targu losowym przez wydanie ustawy losowej, gdyż podnoszenie się kursów rozpoczęło się właśnie w czasie wydania tej ustawy t. j. w r. 1889. Od tego czasu podniosły się kursy

losów z r. 1860 (całe)	o 36 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
losów z „ 1860 ( <sup>1</sup> / <sub>5</sub> )	o 100 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
losów z „ 1864	o 161 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
losów reg. Dunaja	o K 51·—
losów kredytowych	o „ 172·—
losów Clary	o „ 123·—
losów Palfy	o „ 140·—
losów Salma	o „ 153·—
losów komunalnych	o „ 263·—
losów tureckich	o „ 174·—

Tego rodzaju wzrost kursów daje wiele do myślenia i mimowoli doprowadza do przekonania, że dalsze bezwzględne utrzymanie ustawy o losach nie będzie możliwe.

Nadzieja większej wygranej jest zbyt ponętną, aby ludzie nie mieli kupować losów, choćby nawet po wysokich kursach, a przyznać trzeba, że zakupno losów dobrze fundowanych, choćby nawet nieprocentowych, przy normalnych kursach mniej przyniesie strat ekonomicznych i moralnych, nie bezmyślna gra w loteryę liczbową. Ten brak losów zwłaszcza mniejszych, dostępnych nawet dla mniej zamożnych klas ma jeszcze tę złą stronę, że ludność zwłaszcza mniej zamożna daje się często łapać, w nadziei łatwych zysków, ma rozmaite spekulacyjne przedsięwzięcia, w których topi ciężko zapracowane grosze i oszczędności.

Na każdy sposób najpewniejszym losem, jest książeczka wkładowa, bo tu wygrana jakkolwiek nie wielka, ale zawsze jest pewna, w przyroście procentów, a ponadto strata na kapitale jest wprost wykluczona.

**Przypomnienie:** W miesiącu lipcu płatne są kupony od:

- <sup>1</sup>/<sub>7</sub> 5 proc. losów regulacji Dunaju z r. 1870 (K 5.—).
- <sup>15</sup>/<sub>7</sub> 5 proc. rosyjskich losów państw. z r. 1864 (Rs. 2.37.5).
- <sup>1</sup>/<sub>7</sub> 4 proc. skonw. wolnej od podatku jednolitej renty koronowej (Styczeń-Lipiec) (K 400.— K. 40.— 4.—).
- " 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub> proc. węgierskiej renty koron. (F. 175.— (K 17.50, K 8.75 K 3.50, K 1.75).
- " 4 proc. węgierskiej renty złotej (franków w złocie 500, 50, 25, 5).
- " 4 proc. Obligacji państw. kolei Albrechta (K 40.— K 4.—).
- " 4<sup>1</sup>/<sub>2</sub> proc. Obligacji bośniackiej pożyczki krajowej kolejowej (K 225.— K 112,50,— K 45.—)
- " 4 proc. pożyczki miasta Budapesztu r r. 1903. (K 200.—, K 100.—, K 20.— K 4.—).

- <sup>14</sup>/<sub>7</sub> 6 proc. obligacyi kolei bułgarskiej z. r. 1892 (Frsc. 375.— fr. 75.— frsc. 30 — fr. 15.—)
- <sup>1</sup>/<sub>7</sub> 5 proc. obligacyi propinacyjnych bukowin-skich (K 500.— K 250.— K 50.—).
- " 4 proc. obligacyi kolei Elżbiety frsc. 500.— 250, 50, 10, 5).
- " 5<sup>1</sup>/<sub>4</sub> proc. Obl. kolei Fran. Józefa K 262.50 (K 52.50. K 0.50).
- " 4 proc. Obl. kolei Karola Ludwika (K200, K 40.— K 4.—).
- " 4 proc. Obl. kolei Rudolfa K 200.— K 40 K 8. K 4.
- " 5 proc. listów zastawnych austr. szląskiego zakładu kred. ziem. 36-letnich K 50.— K 25.— K 5. ).
- " 4 proc. listów zast. austr. szląskiego Zakładu kred. ziemsk. 38-letnich (K 200.— K 40.— K 20.— K 4.—).
- " 5 proc. listów zastawn. czeskiego Banku hipotecznego w Pradze (K 500,— K. 250,— K 50.—).
- " 4 proc. oblig. pierwszeństwa budapeszteńskiej miejskiej kolei elektrycznej (K. 40.— K 4.—).

## Ruch wkładek

**w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc kwiecień 1910.**

	%	Stan kapitału wkladkowego z dniem 31. marca 1910		W ciągu miesiąca kwietnia 1910.						Różnica		Stan kapitału wkladkowego z dniem 30 kwietnia 1910		
		K	h.	wynosiły wkładki			zwrócone			K.	h.	K.	h.	
				Stron	K.	h.	Stron	K.	h.					
Bochnia . . . . . m.	5	3,470.513	51	248	180.290	41	220	79.131	57	+	101.158	84	3,571.672	35
Bochnia* . . . . . p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	+	—	—	—	—
Bohorodczany . . . . . p.	5	864.144	31	104	39.925	35	89	17.190	25	+	22.735	10	886.879	41
Brzesko . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —4	1,066.286	87	130	62.702	99	77	58.190	10	+	4.512	89	1,070.799	76
Brzeżany* . . . . . p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Buczacz* . . . . . p.	3—5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dąbrowa . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —5	986.742	64	68	30.222	02	65	58.031	74	—	27.809	72	958.932	92
Dobromil* . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drohobycz . . . . . m.	4	3,425.326	14	135	117.394	38	178	105.945	59	+	11.448	72	3,436.774	93
Gródek Jagielloński* . . . . . p.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horodenka . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	937.611	77	126	61.908	71	122	47.123	24	+	14.785	79	952.397	24
Jarosław . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	2,650.119	23	203	78.596	07	192	75.216	53	+	3.379	54	2,653.498	77
Kalusz . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	410.522	20	—	—	—	—	278	89	—	278	89	410.243	31
Kalusz . . . . . p.	4	487.064	33	94	27.242	32	90	31.802	18	—	4.559	80	482.504	47
Kolbuszowa* . . . . . p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kołomyja . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	4,876.167	14	513	227.246	09	578	322.337	05	—	95.090	96	4,781.076	18
Kraków . . . . . m.	4	37,985.750	68	2803	1,266.065	63	2704	1,343.494	06	—	77.428	43	37,908.322	25
Kraków . . . . . p.	4	23,538.833	96	1963	1,093.267	63	1805	1,115.092	33	—	21.824	70	23,517.009	26
Krosno* . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lwów . . . . . gal.	4	92,808.337	64	9921	4,119.150	62	11399	3,560.089	33	+	559.061	29	93,367.398	93
Mielec* . . . . . p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Myślenice . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	1,746.823	17	—	93.625	27	—	72.535	08	+	21.090	15	1,867.913	32
Nowy Sącz . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —5	4,470.711	92	443	146.583	40	374	267.235	12	—	120.651	72	4,350.060	20
Nowy Targ . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	2,269.342	72	122	86.784	19	96	67.075	32	+	19.708	87	2,289.051	59
Podgórze . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	3,531.282	63	362	244.125	64	374	145.659	45	—	98.466	19	3,629.748	82
Przemysł . . . . . m.	4	8,488.425	11	515	335.671	06	613	307.202	92	+	28.468	14	8,516.893	25
Ropczyce . . . . . p.	4	1,335.042	94	95	32.188	44	83	41.878	17	—	9.689	73	1,325.353	21
Rudki* . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rzeszów . . . . . m.	4	3,707.446	59	240	187.471	45	233	159.842	58	+	27.628	87	3,735.075	46
Sambor . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	5,466.844	75	446	243.356	85	372	199.013	65	+	35.343	20	5,502.187	95
Sambor* . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sanok . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	2,954.644	93	170	141.467	32	206	110.665	71	+	30.801	61	2,985.446	54
Sniatyn . . . . . m.	5 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	411.909	28	87	60.648	68	57	12.461	53	+	48.187	15	460.096	43
Sniatyn . . . . . p.	5	1,661.559	—	95	63.094	04	70	54.939	15	+	8.154	89	1,669.713	89
Sokal . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	1,649.869	26	173	95.391	72	127	50.564	87	+	44.826	85	1,694.696	11
Stryj . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	3,827.556	29	473	321.941	18	386	137.834	67	+	184.109	51	4,011.665	80
Tarnobrzeg . . . . . p.	5	1,564.181	88	138	102.134	77	88	88.395	12	+	13.739	65	1,577.921	03
Tarnopol . . . . . m.	4	6,988.557	76	881	302.421	76	832	304.218	79	—	1.797	03	6,986.760	73
Trembowla* . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wadowice . . . . . p.	4	4,797.169	97	353	331.140	95	323	279.270	68	+	51.870	27	4,849.040	24
Wieliczka* . . . . . p.	5	4,300.736	03	180	61.130	87	204	96.303	92	—	35.173	05	4,265.562	98
Zaleszczyki . . . . . p.	4—5	884.942	08	86	46.456	91	73	18.406	82	+	31.050	09	915.992	17

\*) Do chwili zamknięcia numeru wykazu nieotrzymaliśmy.

- <sup>1</sup>/<sub>7</sub> 4 proc. oblig. budapeszteńskich kolei drogowych. (K 200.— K 40.— K 20.— K 4.—
- " oblig pierwszeństwa bukowińskich kolei lokalnych (K 200.— K 40, K 20.— K 8.—)
- " 4 proc oblig. pierwsz. czeskiej kolei zachodniej E. r. 1895 (K 200 — K 40.— K 8.—)
- " 4 proc. oblig. pierwszeństwa czeskiej kolei zachodniej E I (200.— K 40.— K 8.—).
- " 4 proc. oblig. czeskiej kolei zachodniej E II. (Marek 12.—).
- " 4 proc. oblig. pierwszeństwa kolei Czerniowce-Nowosielica (K 8.—).
- " 4 proc. oblig. pierwszeństwa kolei Karola Ludwika z 1890 (K 200.— K 40.— K 12.— K 4.—).
- " 4 proc. oblig. pierwsz. kolei galicyjskich wschodnich lokalnych (K 200.— K 40.— K 4.—).
- " 4 proc. oblig. pierwszeństwa kolei Koszykobogumińskiej z r. 1889 (K 200.— K 40.— K 8.—).
- " 4 proc. oblig. pierwszeństwa kolei z r. 1889 (przestrzeń austr.) K 40.— K 8.—).
- " 4 proc. oblig. pierwszeństwa kolei koszykobogumińskiej z r. 1889 w złocie. (Marek 200, M. 20, M. 4—).

- <sup>1</sup>/<sub>7</sub> 4 proc. oblig. pierwsz. kolei Lwowsko-Czerniowiecko-Jaskiej E. 1894 (K. 200.— K 40.— K 8.—).
- " 4 proc. oblig. pierwszeństwa pierwszej kolei węgiersko-galicyjskiej II. Em. (K. 10.—).
- " 4 proc. pierwszeństwa pierwszej węgiersko-galicyjskiej kolei z r. 1887 (K 8.—).
- " 3 proc. oblig. pierwszeństwa kolei południowej (frs. 6.50).
- " 4 proc. oblig. pierwsz. kolei południowej (frs. 1.50).
- " 4 proc. oblig. pierwsz. kolei węgierskiej zachodniej z r. 1890 (K 40.—).
- " Akcyi kolei austriack. północno zachodniej lit A. (K 10.— <sup>1</sup>/<sub>2</sub> renta)
- " Akcyi <sup>5</sup>/<sub>3</sub> kolei Elżbiety K. 1150.
- " <sup>5</sup>/<sub>0</sub> kolei Elżbiety Salzburg-Tyrol (K 10.—).
- " kolei Koszyce-Bogumin (K 7.94).
- " " Krakowsko-górnośląskiej (marek 5.40).
- " " Linz-Budweis (K 10.50).
- " " Węgiersko-galicyjskiej (K 9.94)
- " " Węgiersko-zachodniej (K 9.89)

## Ruch wkładek

w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc maj 1910.

	%	Stan kapitału wkładowego z dniem 30. kwietnia 1910		W ciągu miesiąca maja 1910.								Różnica		Stan kapitału wkładowego z dniem 31. maja 1910	
		K.	h.	wynosiły wkładki				zwrócone				K.	h.	K.	h.
				Stron	K.	h.	Stron	K.	h.						
Bochnia* . . . . . m.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bochnia* . . . . . p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bohorodczany . . . . . p.	5	886.879	41	78	35.389	44	90	82.726	91	—	47.337	47	839.541	94	
Brzeżany . . . . . p.	5	1,883.048	71	98	99.265	66	125	91.101	36	+	8.164	30	1,891.213	01	
Brzesko . . . . . p.	4- <sup>4</sup> / <sub>3</sub>	1,070.799	76	121	30.997	81	82	63.094	64	—	32.096	83	1-038.702	93	
Buczacz* . . . . . p.	3-5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Dąbrowa . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> -5	958.932	92	72	76.619	—	47	45.925	83	+	30.693	17	989.626	09	
Dobromil* . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Drohobycz . . . . . m.	4	3,436.774	93	159	142.073	39	169	143.859	01	—	1.785	62	3,484.989	31	
Gródek Jagielloński* . . . . . p.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Horodenka* . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>3</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Jarosław* . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kałuż . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	410.243	31	—	—	—	10	6.368	50	—	6.368	50	403.874	81	
Kołomyja . . . . . m.	4	482.504	47	83	61.927	63	83	39.744	97	+	22.182	66	504.687	13	
Kołomyja . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	4,781.076	18	515	201.273	12	569	232.322	10	—	31.048	98	4,750.027	20	
Kraków . . . . . m.	4	37,908.322	25	2950	1,212.218	56	2633	1,289.728	94	—	77.510	38	37,830.811	87	
Kraków . . . . . p.	4	23,517.009	26	1845	1,321.169	96	1689	1,078,417	70	+	242.752	26	23,759.761	52	
Krosno* . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Lwów . . . . . gal.	4	93,367.398	93	10288	3,847.293	32	10895	3,841.214	77	+	6.078	55	93,373.477	48	
Mielec* . . . . . p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Myślenice . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	1,867.913	32	—	65.736	11	—	59.328	24	+	6.407	87	1,874.321	19	
Nowy Sącz . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> -5	4,350.060	20	339	205.055	44	399	162.693	90	+	42.361	54	4,392.421	74	
Nowy Targ* . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Podgórze . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	3,629.748	82	396	127.513	91	379	124.672	57	+	2.841	34	3,632.590	16	
Przemysł . . . . . m.	4	8,516.893	25	566	294.652	17	619	325.218	35	—	30.566	18	8,486.327	07	
Ropczyce . . . . . p.	4	1,325.353	21	69	24.192	11	63	52.349	31	—	26.157	20	1,299.196	01	
Rudki* . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> -5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Rzeszów . . . . . m.	4	3,735.075	46	297	194.150	74	267	160.696	68	+	33.454	06	3,768.529	52	
Sambor* . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sambor* . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sanok . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	2,985.446	54	220	170.636	67	167	115.073	93	+	55.562	74	3,041.009	28	
Sniatyn* . . . . . m.	5 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sniatyn* . . . . . p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sokal . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	1,794.696	11	174	85.553	43	133	56.004	08	+	29.549	35	1,724.245	46	
Stryj . . . . . m.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	4,011.655	80	468	273.757	71	418	193.271	04	+	80.486	67	4,092.152	47	
Tarnobrzeg . . . . . p.	5	1,577.921	03	150	33.979	02	93	28.770	06	+	5.206	96	1,583.129	09	
Tarnopol . . . . . m.	4	6,986.740	73	928	310.823	44	985	339.034	76	—	38.211	42	6,898.549	31	
Trembowła* . . . . . p.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Wadowice . . . . . p.	4	4,849.040	24	272	114.445	49	266	175.278	78	—	60.833	29	4,788.206	95	
Wieliczka* . . . . . p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Zaleszczyki . . . . . p.	4-5	915.992	17	100	81.601	93	61	38.417	98	+	43.183	95	959.176	12	

\*) Do chwili zamknięcia numeru wykazu nieotrzymaliśmy.

Nakładem Związku gal. kas oszczędności

wyszła

### INSTRUKCYA MANIPULACYJNA

dla

## KAS OSZCZĘDNOŚCI

Cena za egzemplarz 18 koron.

== Do nabycia w Biurze Związku. ==

DOM BANKOWY

1

Kantor wymiany

# SOKAL & WILIEŃ

kupuje i sprzedaje wszelkie papiery wartościowe i waluty zagraniczne po możliwie najskrupulatniejszych kursach, skutecznie pod takimi samymi warunkami wszelkie zlecenia giełdowe zarówno na giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych, wypłaca wszelkie kupony możliwie bez potrącenia jakiegokolwiek prowizji inkasowej.

Filia c. k. uprz. austriackiego

## Zakładu kredytowego

dla handlu i przemysłu

**WE LWOWIE**

wydaje codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) w godzinach od 9 do 12 przedpoł. i od 3 do 4 popoł.

### książeczki wkładkowe

z 4% oprocentowaniem

Na żądanie wypłaca kwoty do 5000 k. jednego dnia i na jedną książeczkę bez wypowiedzenia.

Kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety po kursie dziennym bez doliczenia prowizji, wydaje przekazy i akredytywy na zagraniczne miejsca, przyjmuje zlecenia giełdowe, bierze w przechowanie papiery wartościowe i udziela na nie zaliczek.

Nakładem Związku, Redaktor odp. Walery Struszkiewicz.

FILIA

## Pragskiego Banku Kredytowego

we Lwowie, ul. Karola Ludwika 1. 29

(Nr. telefonu 937, 946, 846).

Zakład centralny w Pradze. Filie w Kolinie Olomuńcu i Brodach.

Wpłacony kapitał akcyjny K. 9,000,000.

Fundusze rezerwowe i gwarancyjne K. 4,100,000.

**Korzystne załatwianie**

**wszelkich transakcji bankowych i lokacji kapitałów**

Kupno i sprzedaż papierów wartościowych. — Przeprowadzanie wszelkich obrotów giełdowych na targach krajowych i zagranicznych.

Promesy, Losy (Sprzedaż losów za wypłatą w rachunku bieżącym). — Otwieranie kredytów i udzielanie zaliczek na pokład papierów wartościowych. — Przyjmowanie w przechowanie i w zarząd papierów wartościowych. — Ubezpieczanie losów i efektów od strat z powodu wylosowania. — Wykupno płatnych kuponów i wylosowanych papierów wartościowych. — Listy polecające i akredytywy na sezony podróży. — Eskont weksli. — Inkasa i wypłaty w kraju i na miejsca zagraniczne. — Wkładowe pieniądze, na książeczki wkładkowe (podatek rentowy opłaca Bank) oprocentowuje po

**4 1/2 procent**

na asygnaty kasowe z 90-dniowym wypowiedzeniem: oprocentowanie po 4 1/4% i w rachunku bieżącym.

Oddział komercyjny:

Finansowanie przedsiębiorstw przemysłowych i budowlanych publicznych, kredyty na podatki i cła. Zaliczkowanie faktur towarowych. Kupno i sprzedaż w drodze komisowej towarów i zaliczkowanie tyczeń.

## Wiedeński Bank Związkowy

FILIA WE LWOWIE.

**LWÓW**

Kapitał akcyjny:  
K. 80,000,000.

Fundusze rezerwowe:  
K. 23,027,428.13.

we własnym gmachu przy  
**ul. Jagiellońskiej 13.**

Telefon nr. 57. Dyrekcja  
Telefon nr. 358. Kantor  
wymiany.

Zakład centralny  
**Wiedeń**

FILIE: Aussig n/Z.  
Borno, Budapest,  
Czerulowca, Grac,  
Praczejów, W. Nowy  
stadt i St. Pölten.  
12 kantorów wymiany i kas depozytów we Wiedniu.

Załatwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcje w zakres kantorów wymiany wchodzące a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bieżącym. Przyjmuje wkładki na 4% książeczki wkładkowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy. Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczek w podkład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty giełdowe na targach krajowych i zagranicznych. Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje. Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe. Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych. Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi. Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wylosowania. Rewiduje bezpłatnie numera losów i innych papierów wartościowych, podlegających losowaniu. Najkorzystniejsze. Pilne czuwanie nad interesami klientów. Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umożliwione doświadczeniem i rozgałęzionymi stosunkami w całym świecie kupieckim.

Z drukarni i litografii Piller-Neumanna we Lwowie.